Universiteit
Leiden
The Netherlands

Material Memories of the Dutch Revolt

Eekhout, M.F.D.

Citation
Eekhout, M. F. D. (2014, November 12). *Material Memories of the Dutch Revolt*. Retrieved from https://hdl.handle.net/1887/29686

Version:	Corrected Publisher's Version
License:	Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden
Downloaded from:	https://hdl.handle.net/1887/29686

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle http://hdl.handle.net/1887/29686 holds various files of this Leiden University dissertation

Author: Eekhout, Maria Francisca Davina
Title: Material memories of the Dutch Revolt : the urban memory landscape in the Low Countries, 1566 – 1700
Issue Date: 2014-11-12

Sources and bibliography

Abbreviations
BMGN *Bijdragen en mededelingen betreffende de geschiedenis der Nederlanden*
SAR Stadsarchief Rotterdam
HUA Het Utrechts Archief
SAB Stadsarchief Breda
RAL Regionaal Archief Leiden
RAA Regionaal Archief Alkmaar
SAM Stadsarchief Mechelen
RKD Rijksdienst voor Kunsthistorische Documentatie
SA Stadsarchief Amsterdam
NHA Noord Hollands Archief
HUA Het Utrechts Archief
FAA Felixarchief Antwerpen
KBB Koninklijke Bibliotheek Brussels

Museums and collections
In this research I have included (non-textual) objects from the following institutions such as museums, libraries and archives, inventorynumbers specify the exact objects from their collections.

Amsterdam Museum Amsterdam (SA 3000, SA 3005, SA 7449)
Atlas van Stolk Rotterdam (15362)
Belasting en Douane Museum Rotterdam (00108)
Centraal Museum Utrecht (2468, 2469, 2300, 12645a, 1536, 1537, 2525, 4852)
Chateau Beloeil (Lamoral at Venlo)
Collectie Antwerpen / Museum Vleeshuis / Museum aan de Stroom (AV.1912.009, AV.1911.017, AV.1895.023.1-2, AV.1895.023.2-2, AV.1980.014, AV.3194.1-55, AV.2009.009.001, AV.1150, AS.1952.045.002, AV.1965.025, Kallo belegerd)
Deutsches Historisches Museum Berlin (GOS-Nr. K1000773, Gm 94/17)
Dordrechts Museum (collectie Huis van Gijn 1401)
Frans Halsmuseum Haarlem (OS-I-171, OS-75-338)
Grote Kerk Breda (Our Lady of Sorrows)
Hermitage St Petersburg (4711)
Het Utrechts Archief Beeldbank (30928, 39497, 28643, 38682)
Hooglandse Kerk Leiden (monument Pieter van der Werf)
Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen (756, 685, 107, 670)
Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Brussel (1311)
Museé Sarret de Grozon Arbois (2009.0.12)
Museo Naval Madrid (208)
Museum Catharijneconvent (BMH m00834, BMH g0056.01, BMH te00015, BMH s00430, BMH dp02207, BMH s00430, BMH s00473b)
Museum De Lakenhal Leiden (1381, 3358, 3370, 3350, 3346)
Museum Elisabeth Weeshuis Culemborg (0570-0248)
Museum Plantijn-Moretus (PK.OPB.0182.001-008, PK.OP.13573 | III/G.1032, AV.2007.003.045 | III/B.242, AV.2007.003.045 | II/ON.275)
Museum Prinsenhof Delft (PDS 313)
Museum Sypesteyn Loosdrecht (7432)
Museum Wuyts van Campen Lier (Lierse furie)
Nationaal Gevangenismuseum (126799180)
National Gallery of Ireland (NGI.263)
Nederlands Instituut voor Militaire Historie (052172)
Noordbrabants Museum 's-Hertogenbosch (06408.2, 15529, 00852)

Prado Madrid (PO3339)
Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie (57342, 116256, 74772)
Rijksmuseum Amsterdam (SK-A-4992, RP-P-1936-329, SK-A-1728, RP-P-OB-79.674, RP-P-OB-79.677, RP-P-OB-79.166, RP-P-OB-78.784-161, RP-P-OB-79.161, SK-A-1699, NG-NM-9310-100, SK-C-1350, NG-NM-589, NG-NM-5321, SK-A-575, SK-A-502, SK-A-135, SK-A-956, BK-NM-3220, SK-A-603, SK-A-602, BK-AM-17-A, BK-AM-17B, RP-P-OB-78.387, SK-A-4947, RP-P-OB-76.489, RP-P-OB-79.536, RP-P-OB-80.102, RP-P-OB-78.784-275, RP-P-OB-80.092, NG-NM-878-A, NG-NM-878-C, NG-VG-1-359, NG-VG-1-407-A, RP-T-00-3576, RP-P-OB-79.250, RP-P-OB-79.597, SK-A-3147-B, RP-P-OB-77.720, RP-P-OB-76.780, RP-P-OB-79.162, SK-A-3147-B, SK-A-4848, RP-P-OB-78.993, RP-P-OB-81.011, RP-P-OB-76.972, RP-P-OB-103.723)
Rubenshuis Antwerp (RH.S.212)
Stadarchief Amsterdam Beeldbank (010097011866)
Statenlogement Hoorn (Blanckerhoff)
Stedelijk Museum Alkmaar (022129, 020856, 027021, 020600, 020857, 020856, 020726)
Stedelijke Musea Mechelen (S0223, S0225, S0065, S0054)
Teylers Museum Haarlem (TMNK 01262, TMNK 00526, TMNK 00406)
Town hall Haarlem (inname Damiate)
Town hall Haarlem (Thienpont)
Town hall Leiden (inscription)
Town hall Naarden (Spaanse Furie in Naarden)
Town hall Oudewater (De Oudewaterse Moord)
Town hall Rhenen (inname Rhenen)
Town hall Venlo (via Rijksdienst Cultureel Erfgoed 16.321, 16.322, 16.323)
Universiteitsbibliotheek Gent (BRKZ.NUM.008078; BRKZ.NUM.008143; and BRKZ.NUM.008148)
Universiteitsbibliotheek Leiden (COLLBN Port 78 N 30)
Victoria and Albertmuseum London (A.34.1975 - A.38.1975)
Walraff-Richartz-Museum Cologne (633)
Worcester Art Museum (1938.79)

Online sources and databases

Bossche Encyclopedie (http://www.bossche-encyclopedie.nl)
Straten database
Digitaal Vrouwen Lexicon (www.historici.nl)
Trijn van Leemput: Catrijn Willem Claeszoensdr. Van Voornen
Magdalena Moons
Ceneton C0802, Leiden University (http://www.let.leidenuniv.nl/Dutch/Ceneton/Bontius/)
Bontius play about the siege of Leiden
Dutch Revolt website (www.dutchrevolt.leiden.edu)
'Pacificatie van Gent'
ECARTICO database, Marten Jan Bok and Harm Nijboer (eds.), Amsterdam Centre for the Study of the Golden Age, University of Amsterdam (http://burckhardt.ic.uva.nl/ecartico/database.html)
History Engraving 1566-1700 in Antwerp, Amsterdam, Haarlem, 's-Hertogenbosch, Groningen and Valenciennes
History Painting 1566-1700 in Antwerp, Amsterdam, Haarlem, 's-Hertogenbosch, Groningen and Valenciennes
Getty Provenance Index (http://www.getty.edu/research/tools/provenance/)
Archival Inventories, N-1749, N-1736, N-2802, N-2052, N-1539, N-3117, N-3031, N-1614, N-5314, N-2212, N-2240, N-2180, N-1698, N-1545, N-1130, N-399, N-414, N-373, N-897, N-2312, N-99, N-2856, N-3444, N-2234, N-2040, N-2110, N-1476, N-1550, N-4908, N-391, N-2290
Gevelstenen Database (http://gevelstenen.net)
Naarden, Turfpoortstraat 27

Hoorn, Slapershaven 1 and 2 and Grote Oost 132
Bruges, Wollestraat 28
Vlissingen, St Jacobstraat 10
Haarlem, Gasthuisstraat

Het Utrechts Archief (http://www.hetutrechtsarchief.nl)
Handschriften – Arnout van Buchel (Arnoldus Buchelius), 'Monumenta quaedam sepulchralia et publica', ca. 1617, translated by Kees Smit, original at Tresoar Leeuwarden EVC 3373.
Handschriften – Arnout van Buchel (Arnoldus Buchelius), 'Inscriptiones monumentaque in templis et monasteriis Belgicis inventa', translated by Kees Smit, original at Universiteitsbibliotheek Utrecht, manuscriptnumber 1648.
Notarissen in de stad Utrecht 1560-1905 (34-4)
Notary J. Vonck, inv nr 165, 20-12-1703
Notary H. van der Mark, inv nr 33, 15-12-1706
Notary Gerrit Houtman, inv nr U022a014, 01-02-1642

Inventaris Onroerend Erfgoed Vlaanderen (https://inventaris.onroerenderfgo(ed.)be)
Kapelletje van Stee(n)voort, ID:70599.
Stadswoning Dits in den grooten mortier, ID:29954

KIK-IRPA (Belgian Art Links and Tools, http://balat.kikirpa.be)
object number 144797.

Meertens Instituut (www.meertens.knaw.nl)
Databank Namen en Naamkunde in Nederland en elders: Spanjaardsdijk, Geuzendijk
Databank Bedevaarten: Zoete Lieve Moeder 's-Hertogenbosch

Rijksdienst voor Kunsthistorische Documentatie (http://website.rkd.nl/databases)
RKD Artists database, Jan Verhoeven, record nr 80365.
RKD Image database

Stadsarchief Rotterdam (http://www.stadsarchief.rotterdam.nl/nl)
Straatnamendatabase, 'Spanjaardsbrug' and 'Spaansekade'
Notariële Akten, Oud Notarieel Archief Rotterdam,
inv nr 148, Notary Adriaan Kieboom, nr 417/630, 15-08-1630 and nr 514/805, 16-01-1631
inv nr 170, Notary Nicolaas Vogel Adriaansz, 82-125, 09-12-1641
inv nr 369, Notary Jacobus Delphius, nr 94/215, 12-06-1661
inv nr 41, Notary Jacob Duyfhuysen 151/265, 29-08-1630
inv nr 198, Notary Jacob Duyfhuysen jr, 191/280, 31-12-1638
Notariële akten, Oud Notarieel Archief Delfshaven
inv nr 3865 number 32 (1704) Testament Sijloo family
inv nr 3878 number 125 (1723) Testament Sijloo family

The Montias Database of 17th Century Dutch Art Inventories (http://research.frick.org/montias/home.php)
Inventories WK 5073/939, NA 562B

Archival sources and manuscripts

Alkmaar, Regionaal Archief
Anonymous, 'Aantekeningen gemaakt by een ooggetuige ten tyde van 't Beleg van Alkmaar' Regionaal Archief Alkmaar' as transcribed on www.archiefalkmaar.nl / verdieping / transcripties / alkmaar beleg
Pieter Visser, 'Cort verhael van die ghesciedenisse ende belegeringhe der stat Alcmaer anno 1573', as transcribed on www.archiefalkmaar.nl / verdieping / transcripties / alkmaar beleg
Gemeente Archief Alkmaar, inv nr 268, Akte, waarbij de Staten van Holland toestaan dat de vroedschappen zelf de burgemeesters, schepenen en thesaurier kiezen, onder bepaling dat elke vroedschap een dubbeltal zal voordragen. 9 december 1650.

Antwerp, Felixarchief
Ancien régime archief van de stad Antwerpen

PK 116, Chronicle Louis van Caukercken
PK 197 Beschrijving van kerken, kloosters en andere bezienswaardigheden
Stadsrekeningen, R119 and R120
PK 551, Collegiale akteboeken, 1577
PK 2996 Het honderdjarig jubilee van het overgaan der stad onder het beleid van Alexander Farnese gevierd op 27 augustus 1685 (Verachter)
PK 3355 Van den Branden
Private Archieven, Archieven van kerken en kloosters KK210 Onze Lieve Vrouw sermoenen en hoogmissen
LZ 101 Huisnamen Antwerpen

Breda, Stadsarchief
ARC0001, number 2483, Stukken betreffende de uitbetaling van twee maanden soldij door de stad Breda aan twee compagnieën bij de inname van de stad door staatse troepen.

Brussels, Koninklijke Bibliotheek
Antoine Creel, 'Recit jubilé Anvers', 1685, Koninklijke Bibliotheek Brussel, Ms. 18991-92.
Johannes Jaquinet, 'Historie der Nederlanden onder de Regering van Albertus en Isabella Philippus IV en Karel II 1612 tot 1683', Koninklijke Bibliotheek Brussel, Ms 15938.

Edingen, Arenbergarchief
inv. box 50/12, bundle 307, memoria de la Tapiceria, Camas y pinturas que tiene reproductions of portraits, Johan de Ligne, Count of Arenberg

Gouda, Gemeentearchief Gouda
Oud Archief, inv. nr. 147, 9 May 1579

Groningen, Groninger Archieven
Statenarchief, inv nr 2770, 16 November 1594.

Haarlem, Noord-Hollands Archief
inv nr 3295 Oudenmannenhuis te Haarlem 1607-1866, Tuenus Yoosen, Yacob Moeren, Hans Roelantszn, Jan Janszn van Bakalorum
Nicolaas van Rooswijk, 'Notitie met aantekeningen betreffende bijzondere gebeurtenissen, alsmede het aantal per maand afgeschoten kanonskogels, tijdens het beleg van Haarlem door N. van Rooswijk', depot 44-001402M
Afschrift door NN van een beschrijving van het beleg van Haarlem door Gerard Stuver, depot 44-001558M
Stadsarchief Haarlem, Jansklooster, 'Ontfange ende uuijtgeve anno 1575', VIII-300, Loketkast 32-132-10-11.
Notarieel Archief, toegang 1617, nr 2 1573-1579
3813: Familie Gael te Haarlem, 1570-1742, inv nr 4: Staat van na het beleg door de bezetters gestolen goederen opgemaakt door weduwe Jan van Gael (1599 of later)

The Hague, Nationaal Archief
Familie Van Wassenaer van Duvenvoorde, toegang 3.20.87, inv nr *3A:*
Geslachtslijsten van de koningen der Batavieren en Friezen, de burggraven van Leiden uit de geslachten van Kuyk en Wassenaer opgemaakt door Diderik Wouterszoon van Catwijk, pastoor te Wassenaar kort na 1572'

s'-Hertogenbosch, Stadsarchief
Archief van de Schepenbank, inv nr. 063-12
Jonge Schuts, toegang 39, inv nr. 34, 17 december 1609

Leiden, Regionaal Archief
501A Stadsarchief van Leiden (SAII) 1574-1816
inv nr 5147, Akte waarbij een vergunning wordt aanvaard tot vergroting van vensters in de muur in de Stadhuispoort van het huis " 't Beleg van Leyden" aan de Vismarkt, tot wederopzeggens toe, 1612
inv nr 335, instructie voor burgemeester Van der Werf en secretaris Van Hout als afgevaardigden naar graaf van Leicester, 1586

501 Archief der secretarie van de stad Leiden, (1253) 1290-1575
inv nr 1380, Collectie stukken betreffende Pieter Adriensz. van der Werff, afkomstig van de Heer F. de Wildt
Oud Notarieel Archief
inv nr 2518 (Hermanus van Waalswijk) nr 26 (17 March 1785)
inv nr 2528 (Hermanus van Waalswijk) nr 81 (8 December 1795)
516 Stadsarchief van Leiden (SA III) 1816-1929
inv nr 4397, Afschrift van een door de stadsarchitect opgemaakte lijst van kunstvoorwerpen door Burgemeester en Wethouders in bewaring genomen van mej. M.S.Th. de Wildt en geborgen op de charterkamer van het stadhuis, 1838.
Leiden, Universiteitsbibliotheek
Jan van der Meulen, slachtoffer van de Spaanse Furie in Antwerpen (1576), Special Collections, snapshot 101, inv nr UBLWHS - Topstuk - ATH 182: A 1
Mechelen, Stadsarchief
Oud Archief, inventarisdeel 8, E Kolveniersgilde, IV, Reglementen ende costuymen voor de Caloveniers gulde binne de stadt Mechelen, 1729

Primary printed sources

Ampzing, Samuel, *Beschrijvinge ende lof der stad Haerlem in Holland* (Haarlem 1628).
---, *Beschrijvinge ende lof der stad Haerlem in Holland* (Reprint 1628; Amsterdam 1974).
Arcerius, Joannes, *Historie ende een waerachtich Verhael van al die dinghen die gheschiet zijn, van dach tot dach* (Knuttel 201; Delft 1573).
Articulen ende conditien vanden tractate, aenghegaen ende ghesloten tusschen den Prince van Parma ter eenre, ende de Stadt van Antwerpen ter andere syden (Antwerp 1585).
Baudartius, Willem, *Polemographia Auraico-Belgica* I (Amsterdam 1621-1622).
Bicker-Raye, Jacob, *Het dagboek van Jacob Bicker Raye 1732-1772* (2nd edition; Amsterdam 1935) via www.dbnl.org.
Bizot, Pierre, *Histoire metallique de la Republique de Hollande* (Paris 1687).
---, *Medalische historie der republyk van Holland* (1690).
Bontius, Reinier, *Belegering ende het ontset der stadt Leyden. Geschiet in den jare 1574. beginnende den 27 May, ende eyndighde den derden Octobris, seer levendich afgebeelt door Reynerius Bontius.* (2nd edition; Leiden 1646).
---, *Belegering ende ontsetting der stadt Leyden. Geschiet in den jare 1574. beginnende den 27 May, ende eyndighde den derden Oct., daer aen volghende* (Leiden 1674)
Boonen, Willem and Edward van Even, *Geschiedenis van Leuven* (Leuven 1880).
Bor, Pieter Christiaansz, *Nederlantsche oorloghen, beroerten, ende borgerlijcke oneenicheyden* (Leiden 1621).
Boxhorn, Marcus Zuerius van, *Toneel ofte Beschryvinge der steden van Hollandt waer in haer beginselen, voortganck, privilegien, historie ende gelegentheyt vervat worden* (Amsterdam 1634).
Brandt, Geeraert, *Historie der vermaerde zee- en koop-stadt Enkhuisen, vervaetende haere herkomste en voortgangh. Mitsgaders verscheide gedenkwaerdige geschiedenissen, aldaer voorgevallen* (Enkhuizen 1666)
Brandt, Hermannus van den, *Korte beschryvinge van de triumph-arken en alle andere vreugde teekenen die te zien zyn binnen de stadt Antwerpen, op-gericht ende vertoont ten opzichte van de hondert jaerige gedachtenisse* (Antwerp 1685)
Brown, Edward, *Naukeurige en gedenkwaardige reysen van Edward Brown* (Amsterdam 1682).
Catalogus van alle de voornaemste rariteyten die op de rariteyt, ende konst-kamer, binnen de Stadt s' Hertogen-bosch verthoont worden (7th edition; 's-Hertogenbosch 1718).
Catalogus van een cabinet van goude en silvere medailles ... alles by een versaemelt door Balthasar Scott (Amsterdam 1745).

Catalogus van een curieus cabinet medailles, bestaande in zeer rare, zo zilvere, tinne, koopere, en andere moderne medailles ... dewelke verkogt zullen werden door Abrah. de Hondt, ... op Woonsdag den 18. April 1714, (the Hague 1714).
Catalogus van een partye goude, silvere en kopere medailles, antique en moderne ... door Abraham de Hondt, op Vrydagh den 2 October 1722 (the Hague 1722).
Catalogus van een seer uytmuntend en doorgaans seer wel bewaart cabinet van silvere moderne medailles ... by een vergadert en nagelaten door Vr. de Weduwe van de Heer Jan Delcourt, (the Hague 1730)
Catalogus van een seer uytmuntend, 22–23; *Catalogus van een weêrgaloos cabinet; van buiten gemeene schoone goude en zilvere medailles ... Abraham van Alphen* (the Hague 1724).
Catalogus van een sindelyk en wel bewaart cabinet moderne zilvere medailles, meest gehorende tot de historie der Nederlanden, Vrankrijk, Engeland, Duytsland, Sweeden, Deenemarken, mitsgaders die der pausen, en eenige geleerde en beroemde mannen . Nagelaten door wylen Jacob Bart (the Hague 1725).
Catalogus van een uitmuntend cabinet met antique en moderne goude, zilvere, kopere &c. medailles, nagelaeten by ... Abraham Zelkaert van Wouw ... welke alle by openbaeree veylinge zullen worden verkogt in 's Gravenhage door Cornelis Boucquet ..., op Dinsdag den 29. Juny 1734 (the Hague 1734).
Catalogus van een uitmuntend cabinet, met moderne seer deftige en raare, goude, silvere, medalies in de boekwinkel van R. Albers ... den thienden September, 1714 (the Hague 1714).
Catalogus van een uytmuntend cabinet met moderne seer deftige, raare, en net bewaarde goude, silvere, kopere, &c. medailles, bestaende voornamentlijk in penningen ... versamelt en nagelaaten door wylen Godard Croonenberg (the Hague 1722).
Catalogus van een uytmuntent cabinet, bestaande uyt veele welbewaarde en alle origineele zilvere medailles ... alle dese penningen zullen by openbare veylinge verkoft werden binnen Leyden ten huyse van Joh. Arnold. Langerak, op maandag den 8. Maart 1723 (Leiden 1723).
Catalogus van een vorstelyk cabinet goude en zilvre moderne medailles, beginnende van den jaare 1415. en eyndigende met den jaare 1748., ... by een verzaameld en naargelaaten door ... Willem Lormier (the Hague 1759).
Catalogus van een zeer uytmuntend en wel bewaard cabinet, bestaande uyt eene weêrgalooze menigte van zilvere medailles... verzameld door Andries Schoemaker, (the Hague 1720).
Catalogus van het ... cabinet goude en zilvere moderne medailjes, legpenningen en munten, alle dienende tot de Nederlandsche historien ... by een versamelt door Philippus Serrurier, (Amsterdam 1751).
Catalogus van medailles ... verkogt zullen werden door Pieter de Hondt op Vrydag den 29. October 1728 (the Hague 1728).
Catalogus van veele curieuse rariteiten, schoone silvere medailes, en uitmuntende papierkonst ... vergadert en nagelaten by wylen Constant Sennepart (Amsterdam 1704).
Conferentie tusschen een Brabander en Hollander waer by ten lesten komt een Fransman over de constitutie van den tegenwoordigen tijdt (Knuttel 9561; 1667).
Coryate, Thomas, *Coryats Crudities. Hastily gobled up in five moneths travells in France, Savoy, Italy, Rhetia commonly called the Grisons country, Helvetia alias Switzerland, some parts of high Germany and the Netherlands* (London 1611).
Custis, Charles, *Jaerboecken der stadt Brugge* III (Bruges 1765).
Cuypers van Alsinghen, Jozef, *Provincie, stad, ende district van Mechelen. Opgeheldert in haere kercken, kloosters, kapellen, gods-huysen, gelden, publieke plaetsen* II (Brussels 1770).
Dagboek van Cornelis en Philip van Campene. Behelzende het verhaal der merkwaardigste gebeurtenissen, voorgevallen te Gent sedert het begin der godsdienstberoerten tot den 5en april 1571, Frans de Potter (ed.) (Ghent 1870).
De Nederlandsche Spectator (1873)

Den luyster ende glorie van het hertogdom van Brabant, herstelt door de genealogique beschryvinge van desselfs souvereyne princen, ende door het ontdecken van den schat der privilegien ende soo rechts, en staet-kundige, oeconomique reglementen der stadt Brussel opgedragen aen den koning door de negen natien (Brussels 1699).

Duin, Arnoldus, *Oudewaters moord of waerachtig verhael van d'oudheid, belegering, innemen en verwoesten der geseide stad* (1669)

Duym, Jacob, *Belegheringhe der stadt Antwerpen, by den prince van Parma by den prince van Parma uyt crachte van sijne Coninckklijcke Majesteyt van Hispaignen, in den jaere 1584: Mitsgaders, het droevich overgaen der selver stadt: tragedische wjise in dichte ghestelt* (Leiden 1606).

---, *De cloeck-moedighe ende stoute daet, van het innemen des Casteels van Breda en verlossinghe der stad* (Leiden 1606)

---, *De cloeck-moedighe ende stoute daet, van het innemen des Casteels van Breda en verlossinghe der stad* (Leiden 1606).

Dwinglo, Bernard, *Aenspraecke van Bernardus Dwinglo aen de Remonstrans-gesinde ghemeynte ende burgherye der stadt Leyden*, *over het ontzet derzelfder stede*, *gedaen op den 3 Oct. 1620* (1620).

Eembd, Govert van den, *Haerlemse belegeringhs trevr-bly-eynde-spel*; Jacob van Zevecote, *Jac. Zevecotii Belegh van Leyden. Trevr-spel.* (Leiden 1626).

---, *Haerlemse belegeringhs trevr-bly-eynde-spel. Gespeelt by de Wijn-gaerd -ranken onder Liefd' boven al* (the Hague 1619).

Een Nieu Geusen lieden boecxken. Geuse lietboek, waer in begrepen is den oorspronck van de troublen der Nederlantsche oorlogen en het gene daer op ghevolght is (Amsterdam 1671).

Eerste deel van 't Nieu Geusen Liet Boeck waerinne begrepen is den gantschen handel der Nederlanden beginnende Anno 1564, uyt alle oude Geusen Liet boecken by een versamelt. Verciert met schoone Oude Refereynen ende liedekens te voren noyt in eenige Liedt-boecken gedruckt (Amsterdam 1624).

Eikelenberg, Simon, *Alkmaar en zyne geschiedenissen* (Rotterdam 1747).

Europische Mercurius (1694) part 4, july 1694.

Fijne, Passchier de, *De oude Leidsche patroon, of Derden Octobers banket. Een verhaal van Leidens beleg en ontzet in 1574* (Leiden 1867).

Fruytiers, J., *Corte beschrijvinghe vande strenghe belegeringhe ende wonderbaerlicke verlossinghe der stadt Leyden* (Delft 1574).

Fruytiers, Jan, *Corte beschrijvinghe vande strenghe belegeringhe ende wonderbaerlicke verlossinghe der stadt Leyden in Hollandt* (2nd edition; Delft 1577).

---, *Korte beschrijvinge van de strenge belegeringe en wonderbaarlyke verlossinge der stad Leiden in den jaare 1574* (Haarlem 1739).

Geisteranus, Johannes Evertsz, *Predicatie over 't ontset van Alckmaar, gedaan anno 1618. den 8 Octobris, in de Groote Kerk, over Actor, capit. IX vers 31* (reprint; 1665).

Geuse lietboek waer in begrepen is den oorsprongh vande troublen der nederlantsche oorlogen mitsgaders sommighe refereynen ende liedekens in desen druck hier by gevoeght als mede ook het tweede deel, dit jaar eerst in druck uytgegeven (Amsterdam 1645).

Goor, Thomas Ernst van, *Beschryving der stadt en lande van Breda. Behelzende de oudheid van het graafschap stryen, deszelfs eerste bewoonderen, en oude gestalte, met een historisch verhael van het leven der graven van Stryen, en daar op gevolgde heeren van Breda* (Breda 1744).

Guicciardini, Lodovico, *Descrittione di tvtti i Paesi Bassi, altrimenti detti Germania Inferiore* (Antwerp 1567).

Guyon, Fery de, *Les mémoires non encor veues du sieur Fery de Guyon... contenant les batailles, sièges de villes, rencontres, escarmouces, où il s'est trouvé, tant en Afrique, qu'en Europe pour l'empereur Charles V & Philippe II roy d'espagne, son fils de glorieuse mémoire* (Tournai 1664).

Gysius, Johannes, *Oorsprong en voortgang der Neder-landtscher beroerten ende ellendicheden* (Leiden 1616).

Haecht Goidtsenhoven, Laurens van, *Chroniicke van de Hertoghen van Brabant vvaer in hun leuen, oorloghen ende acten perfectelijck beschreuen zijn* (Antwerp 1606).
Hermans, C.R. (ed.), 'Journael off dach-register van 'tgene binnen de stadt 's Hertogenbosch sints de belegeringe voorgevallen is', in: *Verzameling van kronyken, charters en oorkonden betrekkelijk de stad en Meijerij van 's-Hertogenbosch* ('s Hertogenbosch 1847) 65–90.
Hofsnider, Henricus, *Kronyk van Groningen ene Ommelanden* (Groningen 1743).
Hooft, Pieter Cornelis, *Pieter Corneliszoon Hooft, alle de gedrukte werken 1611-1738* IV and V (Amsterdam 1972).
---, *P.C. Hooft 's vervolgh zyner Nederlandsche historien* (3rd edition; Amsterdam 1677).
Iovrnael oft dach-register van alle het memorabelste datter binnen de stadt 'Shertoghen-Bosch, (sints datse belegert worde tot den dagh van"t overgeven) voorgevallen is (Amsterdam 1629).
Junius, Hadrianus, *Batavia* (Leiden 1588).
---, *Holland is een eiland. De Batavia van Hadrianus Junius (1511-1575)*, translated and introduced by Nico de Glas (Hilversum 2011).
Kock, Pieter Pietersz, *Historia, dat is een verhael in rym van den oorspronck ende fondeeringe der seer vermaerder zee- ende coopstadt Enchuysen, met syn gheleghentheyt ende wat daer mede gepasseert is van den jare 1353, doen sy eerst ghepreviligeert wert door Hertoge Willem haren heere, tot desen tegenwoordigen jare 1603* (Enkhuizen 1603).
Koninklijk Instituut van Ingenieurs, *Algemeen verslag van de werkzaamheden en notulen der vergaderingen* (1862).
L'Agarge, Gasparus, *De blokkade van Zalt-Bommel. Dagverhaal van Gasparus de L'Agarge, geestelijke, behoorende tot het gevolg van Gillis de Berlaimont, heer van Hierges; hierin vindt men bijzonderheden wegens het voorgevallene voor Zalt-Bommel en omstreken, ook wegens den slag op de Mokerheide, 1574* (Arnhem 1925).
Levensbijzonderheden van Pieter Adriaansz. van de Werff, burgemeester der stad Leijden, ten tijde van hare beide belegeringen door de Spanjaarden in de jaren 1573 en 1574 . Meest uit ongedrukte stukken verzameld, J.W. Water (ed.) (Leiden 1814).
Lipsius, Justus, and Philippus Numan, *Die heylighe maghet van Halle, door Ivstvs Lipsivs. Hare weldaden ende mirakelen oordententlijck ende ghetrouwelijck beschreven* (Brussels 1643).
Lipsius, Justus, *Lovanium sive. Opidi et academiae eius descriptio* (Antwerp 1605).
---, *Historie van Onse Lieve Vrouwe van Halle* (Brussels 1714).
---, *Leuven. Beschrijving van de stad en haar universiteit*, J. Papy (ed.) (Leuven 2000).
Lom, Chr. van, *Beschryving der stad Lier in Brabant* (the Hague 1740).
Loon, Gerard van, *Beschryving der Nederlandsche historipenningen of beknopt verhaal van't gene federt de overdracht der heerschappye van Keyzer Karel den Vyfen op Koning Philips Zynen Zoon, tot het fluyten van den uytrechtschen vreede, in de zeventien Nederlandsche Gewesten is voorgevallen* I (the Hague 1723).
---, *Beschryving der Nederlandsche historipenningen of beknopt verhaal van't gene federt de overdracht der heerschappye van Keyzer Karel den Vyfen op Koning Philips Zynen Zoon, tot het fluyten van den uytrechtschen vreede, in de zeventien Nederlandsche Gewesten is voorgevallen* II (the Hague 1726).
Lust, Steven Theunisz van der, *Herstelde hongers-dwangh, of Haerlems langh en strenghe belegeringhe, ende overgaen der selver stadt, door het scherpe swaerdt der ellenden. Treurspel* (Haarlem 1660).
Mander, Karel van, *Het schilder-boeck* (facsimile of 1604 edition; Utrecht 1969).
Martinus, Johannes, *'t Licht in de duysternisse der Stadt Groningen uyt loutere genade Godes voor vijftich jaren ende nu wederom der Christelijcken gemeynte aldaer te gemoete gevoert in openbare jubel-jaers-praedicatie* (Groningen 1644).
Martinus, Johannes, ' 't Licht in de duysternisse der stadt Groningen', in: S.D. van Veen (ed.), *Uit drie eeuwen. Zes jubeljaars-predicatiën* (Groningen 1894) 1-42.
Meteren, Emanuel van, *Historie van de oorlogen en geschiedenissen der Nederlanderen, en der zelver naburen. Beginnende met den jare 1315, en eindigende met den jare 1611* (Breda 1749).

Mieris, Frans van and Daniel van Alphen, *Beschryving der Stad Leyden* II (Leiden 1770).
Mountague, W., *The delights of Holland* (London 1696).
Nuyts, Pieter, *De Bredaasche Klio* (Amsterdam 1697).
Orlers, J.J., *Beschrijvinge der stadt Leyden* (Leiden 1614).
---, *Beschrijvinge der stadt Leyden* (Leiden 1641).
Outreman., Henri d', *Histoire de la Ville et Comté de Valentiennes* (Douai 1639).
Papebrochius, Daniel, *Annales Antverpienses ab urbe condita ad annum M.DCC.* IV (Antwerp 1845).
Parival, Jean Nicolas de, *Louvain, très ancienne et capitale ville du Brabant* (Leuven 1667).
Payen, *Les voyages de monsievr Payen, ov sont contenves les descriptions d'Angleterre, de Flandre, de Brabant, d'Holande, de Dennemarc, de Suede, de Pologne, d'Allemagne & d'Italie où l'on voit* (Paris 1663).
Petit, Jean Francois le, *Nederlandtsche republycke, bestaende in de staten so generale als particuliere van 't Hertochdom Gelder, Graefschap van Hollant* (Arnhem 1615).
Pontanus, Johannes Isacius, *Rerum et urbis Amstelodamensium historia* (Amsterdam 1611).
Pontanus, Johannes Isacius and Petrus Montanus, *Historische beschrijvinghe der seer wijt beroemde coop-stadt Amsterdam waer inne benevens de eerste beginselen ende opcomsten der stadt, verscheyden privilegien, ordonnantien ende andere ghedenckweerdighe gheschiedenissen* (Amsterdam 1614).
Puteanus, Erycius, *Eryci Pvteani Historiae Belgiae liber singvlaris, de obsidione Lovaniensi anni M.DC.XXXV Novi sub Ferdinando Principe belli auspicia* (Antwerp 1636).
---, *Het beleg van Leuven door Frederik Hendrik* (Laren 2007).
Resolutiën der Staten-Generaal Oude en Nieuwe Reeks 1576-1625 XIV (1607-1609), H.H.P. Rijperman (ed.) (the Hague 1970) via www.historici.nl.
Resolutiën der Staten-Generaal VII (1590-1592), N.Japikse (ed.) (the Hague 1923) via www.historici.nl.
Resolutiën der Staten-Generaal. Nieuwe Reeks 1610-1670 V (1621-1622), J. Roelevink (ed.) (the Hague 1983) via www.historici.nl.
Rijp, Feyken, *Chronijk van de vermaarde zee en koopstad Hoorn Beginnende met de grondlegging der West-Vriesen, ontrent 50 jaren na Christi geboorte. Als mede des stads begin, voortgang en tegenwoordigen staat, mitsgaders vele gedenkwaardige geschiedenissen soo binnen als buyten de selve voorgevallen, beneffens de namen van de heeren der regeeringe, alles tot den jare 1706* (Hoorn 1706).
Roy, Jacques le, *Notitia marchionatus sacri Romani Imperii, hoc est urbis et agri Antverpiensis, oppidorum, dominiorum, monasteriorum, castellorumque* (Amsterdam 1678).
---, *Groot werreldlyk tooneel des hertogdoms van Braband. Behelzende eene algemeene, doch korte beschryving van dat landschap; als mede een chronologische opvolging zyner hertogen; de beschryving der steden, haare regeerings-vorm, en voornaamste gevallen tot op heden* (the Hague 1730).
Rym-dicht ter eeren die maeght Loven daerinne verhaelt wordt alle het ghene datter ghepasseert is t'zedert het Jaer 1542 tot het Jaer 1635 aengaende die troubelen aldaer gheschiet (Brussels 1635).
Schoon, Cornelis, *Alkmaers Bitter en Zoet, ofte een beknopt vertoog van de bange belegeringe, en heuglikke uytreddinge der stede Alkmaar, voorgevallen in den iare 1573* (Alkmaar 1673).
Schrevelius, Theodorus, *Harlemias, ofte de eerste stichtinghe der stadt Haerlem, haer toenemen en vergrootinge* (Haarlem 1648).
Scribani, Carolus, *Antverpia* (Antwerp 1610).
---, *Origines Antverpiensivm* (Antwerp 1610).
Severinus, Adrianus, *Het geluckig herdenken aen de vermaerde belegering der stad Leiden, kort en klaer voorgestelt ... voorgevallen in de vijftiende en sestiende eeuw* (Leiden 1674).
Severinus, Adrianus, *Oorspronckelijke beschrijving van de belegering en 't ontzet der stad Leiden* (5th edition; Leiden 1777).
Seyn, C., *Catalogus van oudheden en bijzonderheden, betreffende het beleg en ontzet der stad Leyden* (Leiden 1824).

Smetius, Johannes, *Chronyck van de oude stadt der Batavieren waer in (nevens de beschryvinge van Nymegen) de eerste oorspronck van dese landen, de achtbaere oudtheydt van dese stadt, de voortreflickheyt van haere privilegien, en de voornaemste geschiedenissen van de voorige eeuwen kortelick vertoont worden* (Nijmegen 1678).
Smidt, Petrus Franciscus de, *Hondert-jaerigh jubile-vreught bewesen in dese stadt Antwerpen ter oorsaecke vande herstellinge des geloofs in't jaar 1585. door de glorieuse waepenen van sijne catholijcke majesteyt* (Antwerp 1685)
Soeteboom, Hendrik Jacobsz, *De historie van Waterland. Behelsende de oude, besondere en ghedenckwaerdige geschiedenisse van Waterlandt en de Waterlanders mitgaders de steden van Edam, Munckendam, en de alle dorpen van Waterlandt : als mede een breede en generale beschrijvinge van 't begin, opgangh en voortgangh der stadt en heerlijckheyt van Purmer-endt* (Amsterdam 1660).
---, *Vroonens begin, midden en eynde, met het opkomen der steden van West-Vrieslant, waer in nevens andere dingen te vinden is de alder oudtste en voornaemste geschiedenissen van West-Vrieslant tot aen de val van hare oude hooftstadt Vroonen, met het opkomen der steden Hoorn, Enckhuysen, Alckmaer en Medenblick, en de bloedige oorlogen, tusschen de Hollanders en kleyne Vriesen, tot het jaer 1303, alles in 4. boecken (met vlijt) by een vergadert en met kopere platen verciert* (Amsterdam 1661).
Trommius, Abrahamus, *Reductie der stadt Groningen aen den staet der Vereenigde Nederlanden, gestelt by forme van extract uyt de Nederlantsche Historien van Emanuel van Meteren* (Groningen 1694).
---, 'Jubel-jaers predikatie', in: S.D. van Veen (ed.), *Uit drie eeuwen. Zes jubeljaars-predicatiën* (Groningen 1894) 43-108.
Tweede deel van de Spieghel der Spaensche tyrannye, Gheschiet in Nederlandt (Amsterdam 1620).
Valerius, Adrianus, *Neder-landtsche gedenck-clank. Kortelick openbarende de voornaemste geschiedenissen van de seventhien Nederlandsche Provintien* (Haarlem 1626).
Velius, Theodorus, *Chronijck vande Stadt van Hoorn* (Hoorn 1604).
---, *Chroniick van Hoorn, daer in particulierlijck verhaelt worden des selven Stadts eerste begin, opcomen en ghedenckweerdighe gheschiedenissen, tot op dit teghenwoordighe jaer 1617… mitsgaders veel merckelijcke dingen, die staende de trubbel, en soo voor, als na de selve, deur heel Westvrieslandt verloopen* (Hoorn 1617).
---, *Chroniick van Hoorn, daer in verhaelt werden des selven Stadts eerste begin, opcomen, en gedenckweerdige geschiedenissen, tot op den jare 1630* (Hoorn 1648).
Verklaringe van verscheyden kunst-rijcke wercken en hare beweginghe, door oorlogie-werck ghedreven [...] Alles te sien in 't Oude Doolhof tot Amsterdam, op de hoeck van de Loyers-gracht (Amsterdam 1648).
Verzameling van zeldzame oorkonden betrekkelijk het beleg van 's Hertogenbosch in den jare 1629, C.R. Hermans (ed.) ('s-Hertogenbosch 1850).
Vondel, Joost van den, *De werken van J. van den Vondel* 1648-1651: Salomon – Horatius Lierzangen, J.H.W. Unger (ed.) (Leiden 1890).
Woude, Cornelis van der, *Kronijcke van Alcmaer; met sijn dorpen, waer in op 't kortste verhandelt worden vande Kermers, ende West-Vriesse oorlogen. Ende de voornaemste gheschiedenissen des selfs, van 't beginsel der bouwinge der voorsz. stad Alckmaer, tot den jare Christi 1645* (Alkmaar 1645).
Zevecote, Jacob van, *Jac. Zevecotii Belegh van Leyden. Trevr-spel* (Leiden 1626).
Zuijlen, Rogier A. van, *Inventaris der archieven van de stad 's Hertogenbosch,chronologisch opgemaakt en de voornaamste gebeurtenissen bevattende stadsrekeningen van het jaar 1399-1800* ('s Hertogenbosch 1861).

Secondary literature
Aa, A.J. van der, *Biographisch woordenboek der Nederlanden* 17 (Haarlem 1874).
---, *Biographisch woordenboek der Nederlanden, bevattende levensbeschrijvingen van zoodanige personen, die zich op eenigerlei wijze in ons vaderland hebben vermaard gemaakt,* continued by K.J.R. van Harderwijk en G.D.J. Schotel (Haarlem 1852-1878), via http://resources.huygens.knaw.nl/retroboeken.
Aa, Abraham Jakob van der, *Aardrijkskundig Woordenboek der Nederlanden* 10 (Gorinchem 1847).
Abbing, Cornelis A., *Beknopte geschiedenis der stad Hoorn, en verhaal van de stichting ... van de groote kerk met platen* (Vermande 1839).
Abels, P.H.A.M., *Duizend jaar Gouda. Een stadsgeschiedenis* (Hilversum 2002).
Adriaans-van Schaik, Ank, 'Triumph in Antwerp Rubens's oil sketch The Triumphal Chariot of Kallo', *Rubens Bulletin van het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen* 3 (2011) 41–65.
Ago, Renata, *Gusto for Things. A History of Objects in Seventeenth-Century Rome* (Chicago 2013).
Agt, J.F. van et al., *Vaals, Wittem en Slenaken* (The Hague 1983).
Allain, Thierry, ''Zonder magt en adsistentie van buiten' De viering van de opstand van Enkhuizen tegen de Spanjaarden in 1772', *De Achttiende Eeuw* 36 (2004) 42–49.
Allan, Francis, *De stad Utrecht en hare geschiedenis, voorafgegaan door eene algemeene geschied- en aardrijkskundige beschouwing over de provincie Utrecht* (Amsterdam 1856).
---, *Het eiland Texel en zijne bewoners* (Amsterdam 1856).
Anrooij, W. van, 'Middeleeuwse sporen van de Haarlemse Damiate-legende', in: E.K. Grootes (ed.), *Haarlems Helicon. Literatuur en toneel te Haarlem vóór 1800* (Hilversum 1993) 11–25.
Appadurai, Arjun, 'Introduction. Commodities and the politics of value', in: Arjun Appadurai (ed.), *The social life of things. Commodities in cultural perspective* (Cambridge 1986) 3–63.
Appel, L., *De slag op de Zuiderzee* (Zutphen 1973).
Archer, Christon, *World History of Warfare* (Lincoln 2002).
Arnade, Peter, *Beggars, iconoclasts, and civic patriots. The political culture of the Dutch Revolt* (Ithaca 2008).
Asaert, Gustaaf, *1585. De val van Antwerpen en de uittocht van Vlamingen en Brabanders* (Tielt 2004).
Assmann, Aleida and Sebastian Conrad, 'Introduction', in: Aleida Assmann and Sebastian Conrad (eds.), *Memory in a global age. Discourses, practices and trajectories* (Houndsmills, Basingstoke 2010) 1–16.
Assmann, Jan, 'Communicative and Cultural Memory', in: Astrid Erll and Ansgar Nünning (eds.), *Cultural memory studies. An international and interdisciplinary handbook* (Berlin 2008) 109–118.
Aten, Diederik, '*Als het gewelt comt'. Politiek en economie in Holland benoorden het IJ, 1500-1800* (Hilversum 1995).
Auslander, Leora, 'Beyond Words', *The American historical review* 110 (2005) 1015–1045.
---, *Cultural revolutions . Everyday life and politics in Britain, North America, and France* (Berkeley 2009).
Avonds, P., 'Lovene, die beste stat van Brabant. Stedelijk zelfbewustzijn in de late middeleeuwen', *Bijdragen tot de Geschiedenis* 68 (1985) 5-23.
Baelde, Michel, 'Jan Scheyfve', Dutch Revolt website, Leiden University, via www.dutchrevolt.leiden.edu.
Baetens, Roland, *De nazomer van Antwerpens welvaart. De diaspora en het handelshuis De Groote tijdens de eerste helft der 17de eeuw* (Brussels 1976).
Bakker, Boudewijn, 'Het imago van de stad. Zelfportret als propaganda', in: Boudewijn Bakker and Erik Schmitz (eds.), *Het aanzien van Amsterdam. Panorama's, plattegronden en profielen uit de Gouden Eeuw* (Bussum 2007) 56–80.
Barry, Jonathan and Kenneth Morgan, *Reformation and revival in eighteenth-century Bristol* (Bristol 1994).

Batchelor, Jennie, and Cora Kaplan, *Women and material culture, 1660-1830* (Basingstoke 2007).
Becker, Jochen, 'Hochmut kommt vor dem Fall', *Simiolus. Kunsthistorisch tijdschrift* (1971) 75–115.
---, 'Review. Das Rathaus von Antwerpen', *Simiolus. Netherlands Quarterly for the History of Art* 17 (1987) 199–203.
Beek, E.J.A. 'De munten van Leiden, geslagen tijdens de belegeringen van 1573 en 1574', *Leids jaarboekje* 66 (1974) 51–61.
Beekman, A., *Catalogus der tentoonstelling 'De Abdij van Egmond' in het Gemeentemuseum* (Leiden 1934).
Beliën, Paul, 'Waarom verzamelde Pieter Teyler penningen en munten?', in: Bert Sliggers (ed.), *De idealen van Pieter Teyler. Een erfenis uit de Verlichting* (Haarlem 2006).
Bergmann, Anton, *Geschiedenis der stad Lier* (Antwerp 1873).
Bernstein, Hilary, *Between crown and community. Politics and civic culture in sixteenth-century Poitiers* (Ithaca 2004).
Biemans, J.G.M., ''De Reformatie, die hier eenen goeden voortganck genomen heeft' Predikanten in de baronie van Cranendonk, ca. 1648-1672', in: Jan van Oudheusden et al. (eds.), *Ziel en zaligheid in Noord-Brabant* (Delft 1993) 178–206.
Biemond, Dirk Jan, 'Johannes Lutma en de penningkunst. Handzame kunstwerken van een beeldhouwer in zilver', in: J.E.L Pelsdonk et al. (eds.), *Hulde! penningkunst in de Gouden Eeuw* (Zwolle 2012) 11–23.
Bijl, M. van der, 'Familie en factie in de Alkmaarse stedelijke politiek', in: E.H.P. Cordfunke et al., *Van Spaans beleg tot Bataafse tijd. Alkmaars stedelijk leven in de 17de en 18de eeuw* (Zutphen 1980).
Blaak, Jeroen, translated by Beverly Jackson, *Literacy in everyday life. Reading and writing in early modern Dutch diaries* (Leiden 2009).
Black, Jeremy, *War in the early modern world* (London 1999).
Blockmans, W.P., 'Alternatives to monarchical centralization. The great tradition of revolt in Flanders and Brabant', in: H.G. Koenigsberger (ed.), *Republiken und Republikanismus im Europa der frühen Neuzeit* (Munich 1988) 145-154.
Blondé, Bruno and Veerle de Laet, 'Owning paintings and changes in consumer preferences in the Low Countries, seventeenth-eighteenth centuries', in: Neil De Marchi and Hans van Miegroet (eds.), *Mapping markets for paintings in Europe 1450-1750* (Turnhout 2006) 69–84.
Blonk, Dirk and Joanna Blonk-van der Wijst, *Hollandia comitatus. Een kartobibliografie van Holland* (Houten 2000).
Boels, Henk and Albert Buursma, 'Groninger Boegbeeld (15) Johan Willem Ripperda, jonker, diplomaat, hertog en grande van Spanje', via www.hetverhaalvangroningen.nl.
Boer, D.E.H. de, De anti-held uit het Jacop Foppen slop' in: Ingrid W.L. Moerman and R.C.J. van Maanen (eds.), *Leiden, eeuwig feest* (Leiden 1986) 23.
Boer, David de, 'Picking up the Pieces. Catholic Perceptions of Iconoclasm in the Netherlands, 1566-1672' (Thesis Utrecht University 2013).
Boheemen, J.C. van and Th. C. J. van der Heijden, 'De rederijkers en Haarlem', in: E.K. Grootes (ed.), *Haarlems Helicon. Literatuur en toneel te Haarlem vóór 1800* (Hilversum 1993) 49–60.
Bolter, David J. and Richard Grusin, *Remediation. Understanding new media* (Cambridge 1999)
Boone, Marc and Maarten Prak, 'Rulers, patricians and burghers. The great and little traditions of urban revolt in the Low Countries', in: Karel Davids and Jan Lucassen (eds.) *A miracle mirrored. The Dutch Republic in European perspective* (Cambridge 1995) 99–134.
Bordewijk, Cobi, *'Lof zij den helden!' Vier eeuwen Leidse stedentrots op het toneel* (the Hague 2005).
Borst, Henk, 'Broer Jansz in Antwerpse ogen. De Amsterdamse courantier na de slag bij Kallo in 1638 neergezet als propagandist', *De Zeventiende Eeuw* 25 (2009) 55–89.

Bostoen, Karel, ‘Held in een bloedstollend drama’, in: Remmelt Daalder et al. (eds.), *De schipper, het journaal, de scheepsjongens* (Amsterdam 1996) 41–52.
Brekelmans, F.A., ‘Aanzien en luister van de stad Breda van de 16de tot de 18de eeuw’, *Bijdragen tot de Geschiedenis* 68 (1985) 157–172.
Bronne, Carlo, *Beloeil et la maison de Ligne* (Paris 1979).
Brouwer, J., *Kronieken van Spaansche soldaten. Uit het begin den tachtigjarigen oorlog* (Zutphen 1933).
Brouwers, L., *Carolus Scribani S.J., 1561-1629. Een groot man van de Contra-Reformatie in de Nederlanden* (Antwerp 1961).
Brouwers, Ludovicus, *De Jezuïeten te Gent 1585-1773, 1823-heden* (Ghent 1980).
Bruaene, Anne-Laure van, ‘Sociabiliteit en competitie. De sociaal-institutionele ontwikkeling van de rederijkerskamers in de Zuidelijke Nederlanden (1400-1650)’, in: Bart Ramakers (ed.), *Conformisten en rebellen. Rederijkerscultuur in de Nederlanden (1400-1650)* (Amsterdam 2003) 45–63.
---, *Om beters wille. Rederijkerskamers en de stedelijke cultuur in de Zuidelijke Nederlanden (1400-1650)* (Amsterdam 2008).
---, ‘The Habsburg theatre state’, in: Robert Stein and Judith Pollmann (eds.), *Networks, regions and nations. Shaping identities in the Low Countries, 1300-1650* (Leiden 2010) 131-149.
Bruin, Renger de et al. (eds.), *Een paradijs vol weelde. geschiedenis van de stad Utrecht* (Utrecht 2000).
Bruinvis, C.W., *Hoe de Alkmaarsche waagtoren zijn klokkenspel bekomen heeft* (2nd ed.; Alkmaar 1889).
Burckhardt, Jacob, *The civilization of the Renaissance in Italy* (2nd edition; London 2004).
Burke, Peter, ‘History and folklore. A historiographical survey’, *Folklore* 115 (2004) 133–139.
---, *What is cultural history?* (2nd edition; Cambridge 2008).
Burland, Margaret, *Meaning and its objects. Material culture in medieval and Renaissance France* (New Haven 2006).
Bussmann, Klaus and Heinz Schilling (eds.), *1648. War and peace in Europe* (Munich 1998).
Bynum, Caroline Walker, *Christian materiality. An essay on religion in late medieval Europe* (New York 2011).
Caers, Bram, ‘In fide constans’? Politiek van herinnering in het Mechelse stadsbestuur’, *De Zeventiende Eeuw* 29 (2013) 228-246.
Carpentier, Geoffrey, ‘’Vrije’ tijd? Vermaak en openbare orde te Gent tussen 1545 en 1616’ (Dissertation Ghent University 2008).
Carter, Francis W., *Trade and urban development in Poland. An economic geography of Cracow, from its origins to 1795* (Cambridge 1994).
Cerutti, Wim and Florence Kroon, *Van Commanderij van Sint-Jan tot Noord-Hollands Archief. Geschiedenis van het klooster en de kerk van de Ridderlijke Orde van het Hospitaal van Sint-Jan van Jeruzalem in Haarlem* (Haarlem 2007).
Christ, M.P., *De Brabantsche Saecke. Het vergeefse streven naar een gewestelijke status voor Staats-Brabant 1585-1675* (Tilburg 1984).
Clark, Peter, *European Cities and Towns 400-2000* (Oxford 2009).
Clerq, Wim De, Jan Dumolyn en Jelle Haemers, ''Vivre noblement'. Material culture and elite identity in late medieval Flanders’, *The journal of interdisciplinary history* (2007) 1–31.
Coenen, Luc, ‘Lier en lyrana in de verzameling oude schilderijen van het stedelijk museum Wuyts-van Campen en Baron Caroly’, in: *Post Factum. Jaarboek voor geschiedenis en volkenkunde* 3 (Antwerp 2011) 53–93.
Connerton, Paul, ‘Seven types of forgetting’, *Memory Studies* 1 (2008) 59-71.
---, *How societies remember*. *Themes in the social sciences* (Cambridge 1989).
Cook, Harold John, *Matters of exchange commerce, medicine, and science in the Dutch Golden Age* (New Haven 2007).
Cossee, E.H., ‘Rekkelijk of precies. Remonstranten en contraremonstranten ten tijde van Maurits en Oldenbarnevelt’, in: T.G. Kootte (ed.), *Rekkelijk of precies. Remonstranten en Contraremonstranten ten tijde van Maurits en Oldenbarnevelt* (Utrecht 1994) 8–35.

Coster, Will and Andrew Spicer, (eds.), *Sacred space in early modern Europe* (Cambridge 2005).
Coudeville, Charlotte, 'Het cultureel beleid te Brugge tijdens het Calvinistisch Bewind (1578-1584)' (Thesis Ghent University 2004).
Craft-Giepmans, Sabine and Annette de Vries, *Portret in portret in de Nederlandse kunst 1550-2012* (Bussum 2012).
Craft-Giepmans, Sabine, ''Met wie men graag gezien wil worden'', in: Sabine Craft-Giepmans and Annette de Vries (eds.), *Portret in portret in de Nederlandse kunst 1550-2012* (Bussum 2012) 62–75
Cressy, David, *Bonfires and bells . National memory and the Protestant calendar in Elizabethan and Stuart England* (London 1989).
Creveld, Martin van, *Oorlogscultuur* (Houten 2009).
Daalder, Remmelt, 'Een zeeslag voor prins Maurits', *Amstelodamum* 95 (2008) 3–12.
Dambruyne, Johan, *Corporatieve middengroepen. Aspiraties, relaties en transformaties in de 16de-eeuwse Gentse ambachtswereld* (Gent 2002).
Damme, K. van, 'Slecht nieuws, geen nieuws. Abraham Verhoeven (1575-1652) en de Nieuwe Tijdinghen. Periodieke pers en propaganda in de Zuidelijke Nederlanden tijdens de vroege zeventiende eeuw', *BMGN* 113 (1998) 1–22.
Dannehl, Karin, 'Object biographies: from production to consumption', in: Karen Harvey (ed.) *History and material culture. A student's guide to approaching alternative sources* (London 2009) 123-138.
Decavele, Johan (ed.), *Het eind van een rebelse droom* (Ghent 1984).
Dekker, Ed, et al. (eds.), *Ach lieve tijd. West-Friesland* 10. Twintig eeuwen Westfriezen en hun oorlogen en opstanden (Zwolle 1998).
Denucé, J., *De Antwerpsche 'Konstkamers'. Inventarissen van kunstverzamelingen te Antwerpen in de 16e en 17e eeuwen* (Amsterdam 1932)
Dequeker, Luc, *Het Sacrament van Mirakel. Jodenhaat in de Middeleeuwen* (Leuven 2000).
Devisscher, Hans, 'Rubens', *Openbaar kunstbezit in Vlaanderen* 42 (2004) no 1, 1-43.
Devliegher, Luc (ed.), *De huizen te Brugge* 3 (the Hague 1968).
Deys, H.P. et al., *Guicciardini illustratus. De kaarten en prenten in Lodovico Guicciardini's Beschrijving van de Nederlanden* (Houten 2001).
Dibbits, Hester, *Vertrouwd bezit. Materiële cultuur in Doesburg en Maassluis 1650-1800* (Amsterdam 1998)
Diefendorf, Barbara B. and Carla Hesse, 'Introduction', in: idem (eds.) *Culture and identity in early modern Europe (1500-1800)* (Ann Arbor 1993) 1-15.
Dilcher, Gerhard et al., 'The urban belt and the emerging modern state', in: Peter Blickle (ed.), *Resistance, representation, and community* (Oxford 1997) 217-323.
Dixhoorn, Arjan van, ' Liefhebbers van de redekunst. De Vlaardingse rederijkerswedstrijd van 1616 en de principes van het Hollandse rederijkersleven', in: Bart Ramakers et al., *Op de Hollandse parnas. De Vlaardingse rederijkerswedstrijd van 1616* (Zwolle 2006) 11-29.
---, *Lustige geesten. Rederijkers in de Noordelijke Nederlanden (1480-1650)* (Amsterdam 2009).
Duco, Don, *De Nederlandse kleipijp. Handboek voor dateren en determineren* (Leiden 1987).
Duerloo, Luc and Marc Wingens, *Scherpenheuvel. Het Jeruzalem van de Lage Landen* (Leuven 2002).
Duerloo, Luc, and Werner Thomas (eds.), *Albert & Isabella, 1598-1621. Essays* (Turnhout 1998).
Duerloo, Luc, *Dynasty and piety. Archduke Albert (1598-1621) and Habsburg political culture in an age of religious wars* (Farnham 2012).
Duits, H., *Van Bartholomeusnacht tot Bataafse Opstand. Studies over de relatie tussen politiek en toneel in het midden van de zeventiende eeuw* (Amsterdam 1990).
Dunwoody, Sean, 'Civic and confessional memory in conflict. Augsburg in the sixteenth century', in: Erika Kuijpers et al (eds.), *Memory before modernity. The practices of memory in early modern Europe* (Leiden 2013) 77-92.

DuPlessis, Robert S., *Lille and the Dutch Revolt. Urban stability in an era of revolution, 1500-1582* (Cambridge 1991).
Duverger, Erik, *Antwerpse kunstinventarissen uit de zeventiende eeuw* (Brussels 1984).
Duvosquel, Jean-Marie and Ignace Vandevivere, (eds.), *Luister van Spanje en de Belgische steden, 1500-1700* II (Brussels 1985).
Edwards, O.C., 'Varieties of sermon. A survey of preaching in the long eighteenth century', in: Joris van Eijnatten (ed.), *Preaching, sermons and cultural change in the long eighteenth century* (Leiden 2009) 3-53.
Eekelen, F.A.M. van, 'De slag van Leckerbeetje. Een "cause célèbre" in de zeventiende eeuw' (Thesis Leiden University 2009)
Eekhof, W., *Geschiedkundige Beschrijving van Leeuwarden* 1 (Leeuwarden 1846).
Eekhout, Marianne, 'De kogel in de kerk. Herinneringen aan het beleg van Haarlem, 1573-1630', *Historisch Tijdschrift Holland* 43 (2011) 108–119.
---, 'Herinnering in beeld. Relieken van Leidens ontzet', *Leids jaarboekje* 103 (2011) 33–47.
---, 'Katholieke en protestantse herinneringscultuur in 's-Hertogenbosch. 1579 en 1585', *Noordbrabants Historisch Jaarboek* 29 (2012) 80–97.
---, 'Celebrating a Trojan horse. Memories of the Dutch Revolt in Breda, 1590-1650', in: Erika Kuijpers et al. (eds.), *Memory before Modernity. The practices of memory in early modern Europe* (Leiden 2013) 129–147.
Eijnatten, Joris van, 'Getting the message. Towards a cultural history of the sermon', in: Joris van Eijnatten (ed.), *Preaching, sermons and cultural change in the long eighteenth century* (Leiden 2009) 343-388.
Elias, Burchard G.J., *De Tachtigjarige Oorlog* (Bussum 1977).
Elias, Johan E., *De Vroedschap van Amsterdam, 1578-1795* (Amsterdam 1963).
Enno van Gelder, Hendrik, *De Nederlandse noodmunten van de Tachtigjarige Oorlog* (the Hague 1955).
Ensel, Remco, 'Baudrillard in Brielle. Over de historische cultuur van de tachtigjarige oorlog', *Tijdschrift voor geschiedenis* (2008) 40–55.
Erens, A., 'Literarische archivalia voor Antwerpen, 1580-1585', *Bijdragen tot de Geschiedenis* 11 (1933) 241–316.
Erll, Astrid, *Kollektives Gedächtnis und Erinnerungskulturen* (Stuttgart 2005).
---, 'Cultural memory studies. An introduction', in: Astrid Erll, Ansgar Nünning and Sara B. Young (eds.), *Cultural memory studies. An international and interdisciplinary handbook* (Berlin 2008) 1–18.
---, 'Remembering across time, space, and cultures: premediation, remediation and the 'Indian mutiny'', in: Astrid Erll and Ann Rigney (eds.), *Mediation, Remediation, and the Dynamics of Cultural Memory* (Berlin 2009) 109-138.
Erll, Astrid and Ann Rigney, 'Introduction. Cultural memory and its dynamics', in: Astrid Erll and Ann Rigney (eds.), *Mediation, remediation and the dynamics of cultural memory* (Berlin 2009) 1–11.
Erll, Astrid and Ann Rigney, *Mediation, remediation, and the dynamics of cultural memory* (Berlin 2009).
Esser, Raingard, 'Political change and urban memory. Amsterdam remembers her past', *Dutch Crossing* 25 (2001) 89–102.
---, 'North and South. Regional and urban identities in the 17th-century Netherlands', in: Steven G. Ellis and Raingard Esser (eds.), *Frontiers and the writing of history, 1500-1850* (Hannover 2006) 127-150.
---, ''Concordia res parvae crescunt'. Regional histories and the Dutch Republic in the seventeenth century', in: Judith Pollmann and Andrew Spicer (eds.), *Public opinion and changing identities in the early modern Netherlands. Essays in honour of Alastair Duke* (Leiden 2007) 229–248.
---, *The politics of memory. The writing of partition in the seventeenth-century Low Countries* (Leiden 2012).
Fasel, W.A., 'De ontzetviering te Alkmaar in de loop der eeuwen', in: E.H.P. Cordfunke (ed.), *Alkmaar ontzet 1573-1973* (Alkmaar 1973) 85–196.

Fenlon, Iain, *The ceremonial city. History, memory and myth in renaissance Venice* (New Haven 2007).
Fentress, James, and Chris Wickham, *Social memory*. *New perspectives on the past* (Oxford 1992)
Fijs, Sien, ‘’Tot eer van mijne kunne’. Vaderlandse helden en vrouwelijk heroïek in de Nederlandse literatuur uit de achttiende eeuw’ (Thesis Ghent University 2012).
Findlen, Paula (ed.), *Early modern things. Objects and their histories, 1500-1800* (London 2013).
---, ‘Early modern Romans and their things’, in: Renata Ago, translated by Bradford Bouley and Corey Tazzara, *Gusto for things. A history of objects in seventeenth-century Rome* (Chicago 2013).
Fock, C. Willemijn (ed.), *Het Nederlandse interieur in beeld 1600-1900* (Zwolle 2001).
Fock, C. Willemijn, ‘1600-1650’, in: Fock, C. Willemijn (ed.), *Het Nederlandse interieur in beeld 1600-1900* (Zwolle 2001) 16–79.
---, ‘1650-1700’, in: Fock, C. Willemijn (ed.), *Het Nederlandse interieur in beeld 1600-1900* (Zwolle 2001) 81–179.
---, ‘Kunstbezit in Leiden in de 17de eeuw’, in: Th.H. Lunsingh Scheurleer, C. Willemijn Fock and A.J. van Dissel (eds.), *Het Rapenburg. Geschiedenis van een Leidse gracht* Va (Leiden 1990) 3–36
Freedberg, David, ‘Art and iconoclasm, 1525-1580. The case of the Netherlands’, in: J.P. Filedt Kok, W. Halsema-Kubes and W.Th. Kloek (eds.), *Kunst voor de beeldenstorm. Noordnederlandse kunst 1525-1580* (the Hague 1986) 69–84
Freist, Dagmar, ‘Lost in time or space? Glocal memoryscapes in the early modern world’, in: Frenne, Liesbeth De, ‘Verzoening en herstel van het vorstelijk gezag. De aartshertogen Albrecht en Isabella en de stad Gent (1598-1621)’, *Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent* 60 (2006) 247–284.
Fret, P., ‘Toren van Pieter Jansen te Vlissingen’, *De Navorscher* 3 (1853) 164.
---, ‘Toren van Pieter Jansen te Vlissingen’, *De Navorscher* 4 (1854) 145–146.
Frijhoff, Willem and Marijke Spies (eds.), *1650 bevochten eendracht* (the Hague 1990).
Frijhoff, Willem, Hubert P. H. Nusteling and Marijke Spies, *Geschiedenis van Dordrecht van 1572 tot 1813* (Hilversum 1998).
---, ‘Katholieke toekomstverwachting ten tijde van de Republiek. Structuur, en grondlijnen tot een interpretatie’, *BMGN* 98 (1983) 430–459.
---, ‘Catholic expectation for the future at the time of the Dutch Republic’, in: *Embodied belief. Ten essays on religious culture in Dutch history* (Hilversum 2002) 153–179.
---, ‘The function of a miracle in a Catholic minority. The United Provinces in the seventeenth century’, in: Willem Frijhoff, *Embodied belief. Ten essays on religious culture in Dutch history* (Hilversum 2002) 111–136.
---, ‘Damiette appropriée. La mémoire de croisade, instrument de concorde civique (Haarlem, XVIe-XVIIIe siècle)’, *Revue du Nord* 88 (2006) 7–42.
---, ‘The relevance of Dutch history, or Much in little? Reflections on the practice of history in the Netherlands’, *BMGN* 125 (2010) 7–44.
Fruin, Robert and H.T. Colenbrander, *Geschiedenis der staatsinstellingen in Nederland tot den val der Republiek* (the Hague 1980).
Geirnaert, N., ‘Een initiatief van het Calvinistisch bestuur te Brugge. De openbare bibliotheek, 1578-1584’, in: Dirk van der Bauwhede and Marc Goetinck (eds.), *Brugge in de Geuzentijd. Bijdragen tot de geschiedenis van de hervorming te Brugge en in het Brugse Vrije tijdens de 16de eeuw* (Brugge 1982) 45–54.
Gelder, Roelof van, ‘Noordnederlandse verzamelingen in de zeventiende eeuw’, in: Ellinoor Bergvelt, Debora Meijers and Mieke Rijnders (eds.), *Verzamelen. Van rariteitenkabinet tot kunstmuseum* (Heerlen 1993) 123–144.
Gerwen, Ch. van, et al. (eds.), *Kunst uit Norbertijner abdijen in Brabant* (Valkenswaard 1995).
Glassie, Henry, *Material culture* (Bloomington 1999).

Goebel, Stefan, *The Great War and medieval memory. War, remembrance and medievalism in Britain and Germany, 1914-1940* (Cambridge 2007).
Goossens, Eymert-Jan, 'De Vredestempel. Het Amsterdamse stadspaleis uit 1648', in: Jacques Dane (ed.), *1648. Vrede van Munster, feit en verbeelding* (Zwolle 1998) 205–223.
Gosden, Chris and Yvonne Marshall, 'The Cultural Biography of Objects', *World archaeology* 31 (1999) 169–178, there 174–176.
Gosden, Chris, 'What do objects want?', *Journal of archaeological method and theory* 12 (2005) 193–211.
Grell, Ole Peter, *Brethren in Christ. A Calvinist network in Reformation Europe* (Cambridge 2011).
Grieten, Jan, 'Façades tegen ketters, heidenen en rebellen. De stadsvieringen van 1685 ter gelegenheid van de honderdjarige herdenking van de herovering van Antwerpen', in: Stefaan Grieten et al. (eds.), *Vreemd gebouwd. Westerse en niet-westerse elementen in onze architectuur* (Turnhout 2002) 153–169.
Grijp, Louis Peter, ''De Rotterdamse Faem-Bazuyn'. De lokale dimensie van liedboeken uit de Gouden Eeuw', *Volkskundig bulletin* 18 (1992) 23–78.
---, 'Muziek voor Munster; muziek en liederen gemaakt ter gelegenheid van de Vrede van Munster', *De Zeventiende Eeuw* 13 (1997) 209–221.
Grijzenhout, Frans, 'Non Gloria, sed Memoria. Die Erinnerungsfunktion des Wortes in der niederländischen Malerei', in: Ann Jensen Adams, Sabine Schulze en Schirn Kunsthalle Frankfurt (eds.), *Leselust. Niederländische Malerei von Rembrandt bis Vermeer* (Frankfurt am Main 1993) 93–105.
Groenveld, Simon, 'De loop der gebeurtenissen, 1559-1609', in: Simon Groenveld et al. (eds.), *De Kogel door de kerk? De opstand in de Nederlanden en de rol van de Unie van Utrecht, 1559-1609* (Zutphen 1979) 68–141.
---, *Evidente factiën in den staet. Sociaal-politieke verhoudingen in de 17e-eeuwse Republiek der Verenigde Nederlanden* (Hilversum 1990).
---, *T'is ghenoegh, oorloghsmannen. De Vrede van Munster, de afsluiting van de Tachtigjarige Oorlog* (the Hague 1997).
---, 'De Vrede van Munster. Einde en nieuw begin', in: Jacques Dane (ed.), *1648. Vrede van Munster, feit en verbeelding* (Zwolle 1998) 11–43.
---, *Haarlemse glasraamschenkingen. Stedelof tussen dominee, regent en koopman* (Gouda 1998).
---, *Het Twaalfjarig Bestand, 1609-1621. De jongelingsjaren van de Republiek der Verenigde Nederlanden* (the Hague 2009).
---, 'De loop der gebeurtenissen 1559-1609', in: Simon Groenveld et al. (eds.), *De Tachtigjarige Oorlog. Opstand en consolidatie in de Nederlanden (1559-1650)* (2nd revised edition, first published as De Kogel in de Kerk; Zutphen 2012) 73–147.
---, 'De loop der gebeurtenissen 1609-1650', in: Simon Groenveld et al. (eds.), *De Tachtigjarige Oorlog. Opstand en consolidatie in de Nederlanden (1559-1650)* (2nd revised edition, first published as De Kogel in de Kerk; Zutphen 2012) 199–303.
Groenveld, S. and H.L.Ph. Leeuwenberg, 'Staat en bestuur in de Nederlanden omstreeks 1559', in: S. Groenveld et al (eds.), *De Tachtigjarige Oorlog. Opstand en consolidatie in de Nederlanden (1559-1650)* (2nd revised edition, first published as De Kogel in de Kerk; Zutphen 2012) 13-24.
Grosfeld, J.F. et al. (eds.) *1590–1990. Het Turfschip van Breda* (Breda 1990).
Grusin, Richard, 'Premediation', *Criticism* 46 (2004) 17-39.
Haan, Johan de, '*Hier ziet men uit paleizen'. Het Groninger interieur in de zeventiende en achttiende eeuw* (Assen 2005).
Haas, Anna de, 'Gruwelen op het achttiende-eeuwse toneel. 'Wy openen de gordijn van ons bebloet Toneel'' *Literatuur* 12 (1995) 198-204.
Haemers, Jelle, 'De Vlaamse Opstand van Filips van Kleef en de Nederlandse Opstand van Willem van Oranje', *Tijdschrift voor geschiedenis* (2006) 328–347, 391.
---, 'Social memory and rebellion in fifteenth-century Ghent', *Social History* 36 (2011) 443–463.

Hagen, Joshua, *Preservation, tourism and nationalism. The jewel of the German past* (Aldershot 2006).
Haitsma Mulier, E.O.G., 'De Bataafse mythe opnieuw bekeken', *BMGN* (1996) 344–367.
---, 'Descriptions of towns in the seventeenth-century province of Holland', in: Arthur K. Wheelock and Adele F. Seeff (eds.), *The public and private in Dutch culture of the Golden Age* (London 2000) 24-32.
Haks, Donald, 'Propaganda from the pulpit?', in: Jan A.F. de Jongste and Augustus J. Veenendaal jr (eds.), *Anthonie Heinsius and the Dutch Republic 1688-1720. Politics, war, and finance* (the Hague 2002) 89-114, there 106-108.
Halsema, G. van, 'Van 1594 naar 1994. Over de 'Jubeljaarspredikatiëen'', in: G. van Halsema, Jos Hermans and F.R.J. Knetsch (eds.), *Geloven in Groningen. Capita selecta uit de geloofsgeschiedenis van een stad* (Kampen 1990) 185-195.
Ham, W.A. van, *Bergen belegerd 1622. Tentoonstelling Gemeentemuseum Markiezenhof Bergen op Zoom* (Bergen op Zoom 1972).
Hamilton, Sarah and Andrew Spicer, 'Defining the holy. The delineation of sacred space', in: Sarah Hamilton and Andrew Spicer (eds.), *Defining the holy. Sacred space in medieval and early modern Europe* (Aldershot 2005) 1–23.
Hamling, Tara and Catherine Richardson (eds.), *Everyday objects. Medieval and early modern material culture and its meanings* (Burlington 2010).
Hamling, Tara and Catherine Richardson, 'Introduction', in: Tara Hamling and Catherine Richardson (eds.), *Everyday objects. Medieval and early modern material culture and its meanings* (Burlington 2010) 1–23.
Harline, Craig E. and Eddy Put, *A bishop's tale. Mathias Hovius among his flock in seventeenth-century Flanders* (London 2000).
Hart, Marjolein 't and Michael Limberger, 'Staatsmacht en stedelijke autonomie. Het geld van Antwerpen en Amsterdam (1500-1700)', *Tijdschrift voor sociale en economische geschiedenis* 3 (2006) 36–72.
Hart, Marjolein 't, 'The Dutch Republic. The urban impact upon politics', in: Karel Davids and Jan Lucassen (eds.), *A miracle mirrored. The Dutch Republic in European perspective* (Cambridge 1995) 57–98.
---, 'Intercity rivalries and the making of the Dutch state', in: Charles Tilly and Wim Blockmans (eds.), *Cities and the rise of states in Europe, A.D. 1000 to 1800* (Oxford 1994) 196–217.
Harvey, Karen, 'Introduction', in: Karen Harvey (ed.), *History and material culture. A student's guide to approaching alternative sources* (London 2009) 1–23.
Haverkamp Begemann, E., 'Flemish School', in: Louisa Dresser (ed.), *European paintings in the collection of the Worchester Art Museum. Text* (Worcester 1974) 153–217.
Hebel, Udo, *Transnational American memories* (Berlin 2009).
Heijden, Th.C.J. van der and F.C. van Boheemen, *Met minnen versaemt. De Hollandse rederijkers vanaf de Middeleeuwen tot het begin van de achttiende eeuw. Bronnen en bronnenstudies* (Delft 1999).
---, 'Accommodation and possessions of chambers of rhetoric in the province of Holland', in: Elsa Strietman and Peter Happé (eds.), *Urban theatre in the Low Countries, 1400-1625* (Turnhout 2006) 253–281.
Helmers, Johanneke, 'Typisch Amsterdams - Het Mirakel van Amsterdam' via amsterdam.nl, consulted 28 November 2012
Helsen, Jozef, *Huisnamen te Lier* (Leuven 1934).
Hens, H. et al., *Mirakelen van Onze Lieve Vrouw te 's-Hertogenbosch, 1381-1603* (Tilburg 1978)
Herwaarden, J. van, 'Stedelijke rivaliteit in de Middeleeuwen. Toscane, Vlaanderen, Holland', in: P.B.M. Blaas en J. van Herwaarden (eds.), *Stedelijke naijver. De betekenis van interstedelijke conflicten in de geschiedenis. Enige beschouwingen en case-studies* (the Hague 1986) 38–81.
Heyning, Katie, ''Tot eere van den lande', in: Jaenine Dekker (ed.), *De Abdij van Middelburg* (Utrecht 2006) 142–152.
---, 'Tazza voor de familie Courten', *Bulletin Vereniging Rembrandt* 20 (2010) 20–22.

Hibben, C.C., *Gouda in revolt. Particularism and pacifism in the revolt of the Netherlands 1572-1588.* (Utrecht 1983).
Hilkhuijsen, Jos, 'De afdanking van waardgelders te Utrecht in 1618', *Armamentaria* 38 (2003) 310–331.
Hoekx, J., *Vruchten van de goede en de slechte boom. Heyman Voicht van Oudheusden over de godsdiensttwisten in zijn stad 's-Hertogenbosch en in Breda (1577-1581)* (Den Dungen 2008).
Hoekx, J.A.M. and C.J.A. van den Oord, 'Van stadswege. Kunstopdrachten tussen 1496 en 1629', in: A.M. Koldeweij (ed.), *In Buscoducis. Kunst uit de Bourgondische tijd te 's-Hertogenbosch* (Maarssen 1990) 377–384, 601–602.
Honacker, Karin van, *Lokaal verzet en oproer in de 17de en 18de eeuw. Collectieve acties tegen het centraal gezag in Brussel, Antwerpen en Leuven* (Kortrijk-Heule 1994).
Hoogduin-Berkhout, Marike, ''Op de geluckige regeeringe van Leiden' geschilderde voorstellingen in het Leidse stadhuis 1575-1700', *De Zeventiende Eeuw* 22 (Hilversum 2006) 59–105.
Horst, Daniel, *De opstand in zwart-wit. Propagandaprenten uit de Nederlandse opstand (1566-1584)* (Zutphen 2003).
Huiskamp, Marloes, 'De Tachtigjarige Oorlog en de Vrede van Munster in de decoratie van zestiende- en zeventiende-eeuwse stadhuizen. Een verkenning', *De Zeventiende Eeuw* 13 (1997) 335–346.
---, 'Een gemeenschappelijk verleden verbeeld. Drie schilderijen in het stadhuis van Venlo', *Spiegel historiael* (1994) 56–60.
Huizinga, Johan, *Herfsttij der middeleeuwen. Studie over levens- en gedachtervormen der veertiende en vijftiende eeuw in Frankrijk en de Nederlanden* (12th edition; Groningen 1973).
Hulzen, A. van, 'Het kasteel Vredenburg (2)', *Oud-Utrecht* 43 (1970) 90–92
---, 'Het verzet in Utrecht', in: J.G. Riphaagen (ed.), *Vredenburg gekraakt. Beleg en afbraak van een dwangburcht, 1576-1577* (Utrecht 1977) 21–36.
---, *Het Vredenburg, Utrecht* (Utrecht 1981).
Hundertmark, Hein and Kaj van Vliet, *De Paulusabdij. Achter de muren van Utrechts oudste klooster* (Utrecht 2010).
Hunt, John Dixon, 'The Sign of the Object', in: Steven Lubar and W. David Kingery (eds.), *History from things. Essays on material culture* (Washington 1993) 293–298.
Ihalainen, Pasi, *Protestant nations redefined. Changing perceptions of national identity in the rhetoric of the English, Dutch and Swedish public churches, 1685-1772* (Leiden 2005).
Israel, Jonathan, *The Dutch republic. Its rise, greatness, and fall 1477-1806* (Reprinted paperback edition; Oxford 1998).
---, *Empires and Entrepots. Dutch, the Spanish Monarchy and the Jews, 1585-1713* (London 2003).
Janson, Carol, 'Public places, private lives. The impact of the Dutch Revolt on the Reformed churches in Holland', in: Arthur K. Wheelock (ed.), *The public and private in Dutch culture of the Golden Age* (London 2000) 181–190.
Janssen, Geert H., 'Quo Vadis? Catholic Perceptions of Flight and the Revolt of the Low Countries, 1566–1609', *Renaissance Quarterly* 64 (2011) 472–499.
---, 'Exiles and the Politics of Reintegration in the Dutch Revolt', *History* 94 (2009) 36–52.
Janssen, Paul, 'Zeven zeventiende-eeuwse schilderijen in het Sint Eloyengasthuis te Utrecht', *Jaarboek Oud-Utrecht* (1985) 85–109.
Janssens, Paul (ed.), *België in de 17de eeuw. De Spaanse Nederlanden en het prinsbisdom Luik* (Ghent 2006).
Janssens, Remy, *Halle 700 jaar Mariastad* (Halle 1964).
Jaski, Bart, 'Materiele beschrijving van het handschrift van de Inscriptiones', via http://www.hetutrechtsarchief.nl.
Jonckheere, Koenraad and Ruben Suykerbuyk (eds.), *Art after iconoclasm. Painting in the Netherlands between 1566 and 1585* (Turnhout 2012).
Jones, Andrew, *Memory and material culture* (Cambridge 2007).

Jones, Ann Rosalind and Peter Stallybrass, *Renaissance clothing and the materials of memory* (Cambridge 2000).
Jong, Dominicus de, *Grenskapellen voor de katholieke inwoners der Generaliteitslanden* (Tilburg 1963).
Jonge, J. Arnold de, *De Geuzenhoek te Horebeke. Van geslacht tot geslacht* (Horebeke 2000).
Jordan, Jennifer, *Structures of memory. Understanding urban change in Berlin and beyond* (Stanford 2006).
Joy, Jody, 'Reinvigorating object biography. Reproducing the drama of object lives', *World archaeology* 41 (2009) 540–556.
Junot, Yves, 'L'impossible survie la clandestinité protestante à Valenciennes au début du XVIIe siècle', *Mémoires du cercle archéologique et historique de Valenciennes* 11 (2010) 175–183.
---, *Les bourgeois de Valenciennes. Anatomie d'une élite dans la ville (1500-1630)* (2009) 90–100
Keesman, Wilma, 'Oorsprongsmythen als zelfuitlegging. Over achtergrond en betekenis van middeleeuwse verhalen rond Trojaanse stedenstichtingen', in: Herman Pleij (ed.), *Op belofte van profijt* (Amsterdam 1991) 262–279.
Kerckhaert, Noël, *Oude Oostvlaamse huisnamen. Alfabetisch repertorium van namen van huizen, hoeven, herbergen en molens in Oost-Vlaanderen onder het Ancien Régime* (Ghent 1977).
Kerckhof, Véronique van de, H. Bussers and David Buisseret, *Met passer en penseel. Brussel en het oude hertogdom Brabant in beeld* (Brussels 2000).
Kerkhoff, Jacqueline, Tanja Kootte and Marc Wingens, *Voorwerpenlijst. Geloven in verdraagzaamheid?* (Utrecht 1998).
Kerrebijn, K.F., 'Zilveren halve manen', *De Beeldenaar* 25 (2001) 173–175.
Kettering, Alison McNeil, *Gerard ter Borch en de Vrede van Munster* (Zwolle 1998).
Klerk, Frank de and Leen Moerland, *Van gesloten bolwerk tot open stad: vier eeuwen veranderingen in en rond Goes* (Goes 1993).
Klinkert, Christi, *Nassau in het nieuws. Nieuwsprenten van Maurits van Nassau's militaire ondernemingen uit de periode 1590-1600* (Zutphen 2005).
Kloek, Els, 'Het huwelijk van Magdalena Moons (1541-1613) met Francisco Valdez (gest. 1581?)', in: Eef Dijkhof and Michel van Gent (eds.), *Uit diverse bronnen gelicht. Opstellen aangeboden aan Hans Smit ter gelegenheid van zijn vijfenzestigste verjaardag* (the Hague 2007) 229–243.
---, *Kenau. De heldhaftige zakenvrouw uit Haarlem (1526-1588)* (Hilversum 2001).
Knevel, Paul, *Burgers in het geweer. De schutterijen in Holland, 1550-1700* (Hilversum 1994).
---, 'Armed Citizens. The Representation of the Civic Militias in the Seventeenth Century', in: Arthur K. Wheelock and Adele F. Seeff (eds.), *The public and private in Dutch culture of the Golden Age* (London 2000) 85–99.
---, 'Hoofdstad van Holland boven het IJ', in: Jurjen Vis et al., *Geschiedenis van Alkmaar* (Zwolle 2007) 190–209.
Köhler, Neeltje, *Painting in Haarlem, 1500-1850. The collection of the Frans Hals Museum* (Ghent 2006).
Koning, A.J., 'Alkmaar op de penning', in: M.L. Pop-Jansen (ed.), *Geld in Alkmaar. Opstellen over geld en penningen in relatie tot Alkmaar* (Alkmaar 1993) 75–98.
Koning, Marion Jeannette de, 'The battle of Lekkerbeetje. Imagery and ideology during the Eighty Years War (1568-1648)' (Dissertation University of Southern California 2003).
Kooi, Christine, *Liberty and religion. Church and state in Leiden's Reformation, 1572-1620* (Leiden 2000).
---, 'Paying off the Sheriff. Strategies of Catholic Toleration in Golden Age Holland', in: R. Po-Chia Hsia and Henk van Nierop (eds.), *Calvinism and religious toleration in the Dutch Golden Age Calvinism and Religious Toleration in the Dutch Golden Age* (Cambridge 2002) 87–101.

---, *Calvinists and Catholics during Holland's golden age. Heretics and idolaters* (Cambridge 2012).
Koopmans, Joop W., 'Spanish Tyranny and Bloody Placards. Historical commonplaces in the struggle between Dutch patriots and orangists around 1780?', in: J.W. Koopmans and N.H. Petersen (eds.), *Commonplace Culture in Western Europe in the Early Modern Period III: Legitimation of Authority* (Leuven 2011) 35-54.
Kopytoff, Igor, 'The cultural biography of things. Commoditization as process', in: Arjun Appadurai (ed.), *The social life of things. Commodities in cultural perspective* (Cambridge 1986) 64–91
Koshar, Rudy, *From monuments to traces. Artifacts of German memory, 1870-1990* (Berkeley 2000).
Kuijer, P.Th.J., *'s-Hertogenbosch. Stad in het hertogdom Brabant ca. 1185-1629* (Zwolle 2000).
Kuijpers, Erika, 'Lezen en schrijven. Onderzoek naar het alfabetiseringsniveau in zeventiende-eeuws Amsterdam', *Tijdschrift voor sociale geschiedenis* 23 (1997) 490-522.
---, 'Between storytelling and patriotic scripture. The memory brokers of the Dutch Revolt', in: Erika Kuijpers et al. (eds.), *Memory before modernity. The practices of memory in early modern Europe* (Leiden 2013) 183–202.
---, 'The creation and development of social memories of traumatic events. The Oudewater Massacre of 1575', in: Michael Linden en Krzysztof Rutkowski (eds.), *Hurting Memories and Beneficial Forgetting. Posttraumatic Stress Disorders, Biographical Developments, and Social Conflicts* (London 2013) 191–201.
Kuijpers, Erika et al. (eds.), *Memory before Modernity. The practices of memory in early modern Europe* (Leiden 2013).
Laet, Veerle de, *Brussel binnenskamers. Kunst- en luxebezit in het spanningsveld tussen hof en stad, 1600-1735* (Amsterdam 2011).
Lambrechts-Douillez, J., *Het dagelijkse leven in de tweede helft van de 16de eeuw. Een keuze uit de verzamelingen van het museum Vleeshuis* (Antwerp 1985).
Langereis, Sandra, *Geschiedenis als ambacht. Oudheidkunde in de Gouden eeuw. Arnoldus Buchelius en Petrus Scriverius* (Hilversum 2001).
---, 'Antiquitates. Voorvaderlijke oudheden', in: Frans Grijzenhout (ed.), *Erfgoed. Geschiedenis van een begrip* (Amsterdam 2007) 57-84
Lehr, Henry, *La Réforme et les Églises Réformeés dans le Département actuel d'Eure-et-Loir (1523-1911)* (Paris 1912).
Lem, Anton van der, De Opstand in de Nederlanden (1555-1609), via www.dutchrevolt.leiden.edu / Het verhaal.
Leune, J.M.G., 'Lillo en Liefkenshoek. Repertorium van personen in en nabij deze Scheldeforten 1585-1786, namen P-S' (Capelle aan de IJssel 2012) 2-569, there 149, 216-217, via www.hanleune.nl.
Lieburg, F.A. and H.A. Duinen, *Calvijn en Dordrecht. Plaatsen van herinnering* (Dordrecht 2009).
Lis, Catharina and Hugo Soly, 'Craft guilds in comparative perspective. The Northern and Southern Netherlands, a survey', in: Maarten Prak et al. (eds.), *Craft guilds in the Early Modern Low Countries. Work, Power, and Representation* (Aldershot 2006) 1–31.
Loughman, John, 'Een stad en haar kunstproductie. Openbare en privé-verzamelingen in Dordrecht, 1620-1719', in: Peter Marijnissen et al. (eds.), *De Zichtbaere werelt. Schilderkunst uit de Gouden Eeuw in Hollands oudste stad* (Zwolle 1992).
Louthan, Howard, *Converting Bohemia. Force and persuasion in the Catholic Reformation* (New York 2009).
Lubar, Steven and W.D. Kingery, *History from things. Essays on material culture* (Washington 1993).
Luitjens-Dijkveld Stol, R.A., 'De Ripperda's van Winsum', in: *Winsums Verleden* (Groningen 1957) 34–124.
Lunsingh Scheurleer, Th.H., C. Willemijn Fock and A.J. van Dissel, (eds.), *Het Rapenburg. Geschiedenis van een Leidse gracht* (Leiden 1986) IV.

Maanen, R.C.J. van (ed.), *Leiden. De geschiedenis van een Hollandse stad* I 1574-1816 (2002).
Maarseveen, Michel P. and Jos W.L. Hilkhuijsen, 'Van Breda tot Hulst, van schilderij tot tegel. Voorstellingen van het krijgsbedrijf op schilderijen, prenten, penningen en tegels in 1625 en 1645', in: Jacques Dane (ed.), *1648. Vrede van Munster, feit en verbeelding* (Zwolle 1998) 135–171.
Maarseveen, Michel P. van, Jos W.L. Hilkhuijsen and Jacques Dane (eds.), *Beelden van een strijd. Oorlog en kunst vóór de Vrede van Munster, 1621-1648* (Zwolle 1998).
Maarseveen, Michel P. van, 'Penningen uit de tweede helft van de Tachtigjarige Oorlog', in: Michel P. van Maarseveen, Jos W.L. Hilkhuijsen and Jacques Dane (eds.), *Beelden van een strijd. Oorlog en kunst vóór de Vrede van Munster 1621-1648* (Zwolle 1998) 54–69.
---, 'Ruitergevechten en slagveldscènes uit de eerste helft van de zeventiende eeuw', in: Michel P. van Maarseveen, Jos W.L. Hilkhuijsen and Jacques Dane (eds.), *Beelden van een strijd. Oorlog en kunst vóór de Vrede van Munster, 1621-1648* (Zwolle 1998) 107–133.
Maas, Emilie M.L. van der, 'De Vrede verbeeld. Zeventiende-eeuwse vredes in de prentkunst', in: Jacques Dane (ed.), *1648. Vrede van Munster, feit en verbeelding* (Zwolle 1998) 173–203.
Maes, S.F., 'De oude glasramen van de abdij van 't Park te Heverlee', *Mededelingen van de Geschied- en Oudheidkundige Kring voor Leuven en omgeving* 12 (1972) 3-34.
Maeyer, Marcel de, 'Otto Venius en de tapijtreeks "de veldslagen van aartshertog Albrecht"', *Artes Textiles* 2 (1955) 105–111.
---, *Albrecht en Isabella en de schilderkunst. Bijdrage tot de geschiedenis van de XVIIe eeuwse schilderkunst in de Zuidelijke Nederlanden* (Brussels 1955).
Margry, Peter Jan and Charles Caspers, *101 bedevaartplaatsen in Nederland* (Amsterdam 2008).
Marinus, Marie Juliette, *De contrareformatie te Antwerpen (1585-1676). Kerkelijk leven in een grootstad* (Brussels 1995).
---, 'Het verdwijnen van het protestantisme in de Zuidelijke Nederlanden', *De Zeventiende Eeuw* 13 (1997) 261–271.
Marnef, Guido, *Antwerpen in de tijd van de Reformatie. Ondergronds protestantisme in een handelsmetropool 1550-1577* (Antwerp 1996).
---, 'Burgemeester in moeilijke tijden', *Een intellectuele activist . Studies over leven en werk van Philips van Marnix van Sint Aldegonde* (2001).
---, 'Een maat voor niets? (1559-1596) De episcopaten van Granvelle en Hauchin', in: Patricia Quaghebeur and Arnoud-Jan Bijsterveld (eds.), *Het aartsbisdom Mechelen-Brussel. 450 jaar geschiedenis* (Antwerp 2009) 62–97.
---, 'Petrus Franciscus de Smidt, Hondert-jaerigh jubilé-vreught (1685)', in: Paul Begheyn et al. (eds.), *Jesuit books in the Low Countries, 1540-1773. A selection from the Maurits Sabbe Library* (Leuven 2009) 202–205.
Meer, G. van der, 'Geuzenpenningen, napjes en kalebasjes', *De Beeldenaar* 4 (1980) 91–95.
Meeuwissen, J.P., ''... de onderste turven levendich', het verhaal van de inname', in:
Meijer, A.H., *Straatnamenboek van Hilversum* (Hilversum 1995).
Meijer-Drees, Marijke, 'Burgemeester van der Werf als vaderlandse toneelheld', *De Zeventiende Eeuw* 8 (1992) 167–176.
---, 'Vaderlandse heldinnen in belegeringstoneelstukken', *De Nieuwe Taalgids* 85 (1993) 71–82.
Mennes, Jeanne, 'De Staten van Brabant en de Blijde Inkomst van Kroonprins Filips in 1549', *Standen en Landen* 18 (1959) 49–165.
Meulemeester, Jean Luc, *Jacob van Oost de Oudere en het zeventiende-eeuwse Brugge* (Brugge 1984).
Meyer Setton, Kenneth, *Venice, Austria, and the Turks in the Seventeenth Century* (Philadelphia 1991)
Middleton, David and Derek Edwards (eds.), *Collective remembering* (London 1990).
Miller, Daniel, *Stuff* (Cambridge 2010).

Mochizuki, Mia M., *The Netherlandish image after iconoclasm, 1566-1672. Material religion in the Dutch Golden Age* (Aldershot 2008) 188–192.
Moerman, Ingrid W.L. and R.C.J. van Maanen eds, *Leiden. Eeuwig feest* (Leiden 1986).
Molhuysen, Henny, 'Gevelsteen Vlissingen', Brabants Dagblad, 12 July 1984, via www.bossche-encyclopedie.nl.
Molhuysen, P.C. and P.J. Bolk (eds.), *Nieuw Nederlandsch Biografisch Woordenboek* (Leiden 1911-1937), via http://resources.huygens.knaw.nl/retroboeken.
Montias, John Michael, 'Works of art in a random sample of Amsterdam inventories', in: Michael North (ed.), *Economic history and the arts* (Cologne: Böhlau 1996) 67–88.
Montias, John Michael and John Loughman, *Public and private spaces. Works of art in seventeenth-century Dutch houses* (Zwolle 2000).
Mooij, Charles de, ''Schermersoproer' in oude luister hersteld. Burgeroorlog in Den Bosch', *Noordbrabants Museum Nieuws* 40 (1994) 7–9.
Mosmans, Jan and Alphons Mosmans, *Oude namen van huizen en straten te 's-Hertogenbosch* ('s-Hertogenbosch 1907).
Motley, John Lothrop, *History of the United Netherlands. From the death of William the Silent to the Twelve Years' Truce, 1609* III (1590-1600) (Reproduction of original 1867 edition; Cambridge 2011).
Moyaert, Paul, *Iconen en beeldverering. Godsdienst als symbolische praktijk* (Amsterdam 2007).
Müller, Johannes, Exile memories and the Dutch Revolt. The narrated diaspora 1550-1750 (Dissertation Leiden University 2013).
Muller, S., 'Een zilveren turfschip van Breda', *Oud Holland* 32 (1914) 72.
Nelson, Eric, *The legacy of iconoclasm. Religious war and the relic landscape of Tours, Blois and Vendôme, 1550 - 1750* (St Andrews 2013).
Nespen, W. van, *Schatten van de vlaamse schuttersgilden. Catalogus* (Antwerp 1967).
Niedermeier, Michael, *Erinnerungslandschaft und Geheimwissen. Inszenierte Memoria und politische Symbolik in der deutschen Literatur und den anderen Künsten (1650-1850) mit Ausblicken auf die englische und italienische Literatur* (Berlin 2007).
Nierop, Henk van, 'Edelman, bedelman. De verkeerde wereld van het Compromis der Edelen', *BMGN* 107 (1992) 1–27.
---, 'How to honour one's city. Samuel Ampzing's vision of the history of Haarlem', *Theoretische geschiedenis* 20 (1993) 268–282.
---, 'De troon van Alva. Over de interpretatie van de Nederlandse Opstand', *BMGN* 110 (1995) 205–223.
---, *Het foute Amsterdam* (Amsterdam 2000).
Nijs, Thimo de, Eelco Beukers and P.H.A.M Abels (eds.), *Geschiedenis van Holland* II 1572-1795 (Hilversum 2002).
Nimwegen, Olaf van and Ronald Prud'homme van Reine, 'De Republiek in oorlog', in: Petra Groen (ed.), *De Tachtigjarige Oorlog. Van opstand naar geregelde oorlog 1568-1648* (Amsterdam 2013) 221–298.
Nimwegen, Olaf van, Adri van Vlietand and Petra Groen, 'De aard van de strijd (1568-1648)', in: Petra Groen et al. (eds.), *De Tachtigjarige Oorlog. Van opstand naar geregelde oorlog, 1568-1648* (Amsterdam 2013) 403–432.
Noordam, Dirk Jaap, *Geringde buffels en heren van stand. Het patriciaat van Leiden, 1574-1700* (Hilversum 1994).
Noordegraaf, Leo, 'Internal trade and Internal Trade Conflict in th Northern Netherlands. Autonomy, Centralism, and State Formation in the Pre-Industrial Era', in: Simon Groenveld and Micheal Wintle (eds.), *State and trade. Government and the Economy in Britain and the Netherlands since the Middle Ages*. Britain and the Netherlands X (Zutphen 1992) 12–28.
Nora, Pierre, 'Between Memory and History. Les Lieux de Mémoire', *Representations* 26 (1989) 7–24.
Noten, Francis van, 'The horses of Albert and Isabella. Historical background', in: Werner Thomas and Luc Duerloo (eds.) *Albert and Isabella 1598-1621. Essays* (Leuven 1998) 343-345.

O'Callaghan, Joseph F., *Reconquest and crusade in medieval Spain* (Philadelphia 2003).
Offenberg, Gertrudis A.M., *Gevelstenen in Nederland* (Zwolle 1986).
Olshausen, Eckart, 'Grudii', in: Hubert Cancik and Helmuth Schneider (eds.) *Brill's New Pauly*, via http://brillonline.nl/
Oudheusden, Jan van, 'De kanselier en zijn penning. 's-Hertogenbosch als symbool van rebellie?', *Bossche Bladen* 8 (2006) 140–144.
Overbeek, H., *Hoornse gevelstenen en andere huistekens. Een geschiedenis in steen en hout* (Hoorn 2008).
Palmitessa, James, *Material culture & daily life in the new city of Prague in the age of Rudolf II* (New York 1997).
Parker, Charles, *Faith on the margins. Catholics and Catholicism in the Dutch Golden Age* (Cambridge 2008).
Parker, Geoffrey, *The Dutch Revolt* (London 1977).
Parry, Graham, *The trophies of time. English antiquarians of the seventeenth century* (Oxford 2007).
Pelsdonk, J.E.L. et al. (eds.), *Hulde! penningkunst in de Gouden Eeuw* (Zwolle 2012).
Pelsdonk, Jan, 'De geschiedenis op orde. Collectioneurs, netwerken en verzamelingen in de Gouden Eeuw', in: Jan Pelsdonk et al. (eds.), *Hulde! penningkunst in de Gouden Eeuw* (Zwolle 2012) 51–78.
Perry Chapman, H., 'Propagandist prints, reaffirming paintings. Art and community during the Twelve Years' Truce', in: Arthur Wheelock and Adele Seeff (eds.), *The public and private in Dutch culture of the Golden Age* (London 2000) 43–63.
Pit, Adriaan, *Catalogus van goud en zilverwerken benevens zilveren, loden en bronzen plaquetten* (Amsterdam 1952).
Pol, Arent, *Het noodgeld van Leiden. Waarheid en verdichting* (the Hague 2007).
Pollak, Martha, *Cities at war in early modern Europe* (Cambridge 2010).
Pollmann, Judith and Erika Kuijpers, 'Why remember terror? Memories of violence in the Dutch Revolt', in: *Ireland 1641. Contexts and Reactions* (Manchester 2010) 176–196.
Pollmann, Judith and Erika Kuijpers, 'Introduction. On the early modernity of modern memory', in: Erika Kuijpers et al. (eds.), *Memory before Modernity. The practices of memory in early modern Europe* (Leiden 2013) 1–23.
Pollmann, Judith and Monica Stensland, 'Alva's Reputation in the Early Modern Low Countries', in: Maurits Ebben, Margriet Lacy-Bruijn and Rolof Hövell tot Westerflier (eds.), *Alva. General and servant to the crown* (Rotterdam 2013) 309–325.
Pollmann, Judith, *Religious choice in the Dutch Republic. The reformation of Arnoldus Buchelius (1565-1641)* (Manchester 1999).
---, *Een andere weg naar God. De reformatie van Arnoldus Buchelius (1565-1641)* (Amsterdam 2000).
---, 'Amsterdam. Ons' Lieve Heer op Solder. Paapse stoutigheden op de Wallen', in: Maarten Prak (ed.), *Plaatsen van herinnering Nederland in de zeventiende en achttiende eeuw* (2006) 296–307, there 297.
---, 'Brabanders do fairly resemble Spaniards after all'. Memory, propaganda and identity in the Twelve Years' Truce', in: Judith Pollmann and Andrew Spicer (eds.), *Public opinion and changing identities in the early modern Netherlands. Essays in honour of Alastair Duke* (Leiden 2007) 211–228.
---, 'Burying the dead, reliving the past. Ritual, resentment and sacred space in the Dutch Republic', in: Benjamin Kaplan et al. (eds.), *Catholic communities in Protestant states. Britain and the Netherlands, 1580-1700* (Manchester 2008) 84-102
---, *Herdenken, herinneren, vergeten. Het beleg en ontzet van Leiden in de Gouden Eeuw* (Leiden 2008).
---, *Het oorlogsverleden van de Gouden Eeuw* (Leiden 2008).
---, 'Internationalisering en de Nederlandse Opstand', *BMGN* 124 (2009) 515–535.
---, ''No Man's Land. Reinventing Netherlandish Identities, 1585-1621', in: Robert Stein and Judith Pollmann (eds.), *The dynamics of identity in the Low Countries, 1300-1600. Towards a comparative perspective* (Leiden 2010) 241-262.

---, ‘Een 'blij-eindend' treurspel. Leiden, 1574’, in: Herman Amersfoort et al. (eds.), *Belaagd en belegerd* (Amsterdam 2011) 118–145.
---, *Catholic Identity and the Revolt of the Netherlands, 1520-1635* (Oxford 2011).
---, ‘Of living legends and authentic tales. How to get remembered in early modern Europe’, *Transactions of the Royal Historical Society*, 23 (2013) 103-125.
---, ‘Acts of oblivion. The virtues of forgetting in early modern Europe’, Lecture Dahlem Humanities Center, Berlin 7 November 2013.
---, *Early modern memory. Practicing the past in Europe, 1500-1800* (forthcoming).
Pollmer, Almut, *Kirchenbilder. Der Kirchenraum in der holländischen Malerie um 1650* (Dissertation Leiden University 2011).
Prak, Maarten, translated by Diane Webb, *The Dutch Republic in the seventeenth century* (Cambridge 2009).
Prims, Floris and Michiel Verbeeck, *Antwerpsch straatnamenboek. Lijst van al de straatnamen op 1 Januari 1938, met hun beteekenis, naamreden, oorsprong der straat en veranderingen* (2nd edition; Antwerpen 1938).
Prims, Floris, *Geschiedenis van Antwerpen* 8 (Antwerp 1941).
Proot, Goran, ‘Het schooltoneel van de jezuïeten in de Provincia Flandro-Belgica tijdens het ancien régime (1575-1773)’ (Dissertation University of Antwerp 2008).
Prown, Jules, *Art as evidence. Writings on art and material culture* (New Haven 2002).
Put, Eddy, ‘Het elan van de katholieke hervorming (1596-1648) Nieuwe structuren, nieuwe standaarden’, in: Patricia Quaghebeur and Arnoud-Jan Bijsterveld (eds.), *Het aartsbisdom Mechelen-Brussel. 450 jaar geschiedenis* (Antwerp 2009) 98–143.
Ramakers, Bart, ‘Voor stad en stadgenoten. Rederijkers, kamers en toneel in Haarlem in de tweede helft van de zestiende eeuw’, in: Bart Ramakers (ed.), *Conformisten en rebellen. Rederijkerscultuur in de Nederlanden (1400-1650)* (Amsterdam 2003) 109–124.
Ranson, Jens, ‘Brugge na de reconciliatie met Filips II. De rol van het stadsbestuur in de constructie van de katholieke stadsgemeenschap (1584-1598)’ (Thesis Ghent University 2010).
Ree-Scholtens, Gineke, *Deugd boven geweld. Een geschiedenis van Haarlem 1245-1995* (Hilversum 1995).
Ridder-Symoens, Hilde de, ‘De universitaire vorming van de Brabantse Stadsmagistraat en Stadsfunktionarissen - Leuven en Antwerpen, 1430-1580’, in: *Verslag vijfde colloquium de Brabantse Stad* (’s Hertogenbosch 1978) 21–126.
Riphaagen, J.G. (ed.), *Vredenburg gekraakt. Beleg en afbraak van een dwangburcht, 1576-1577* (Utrecht 1977).
Rittersma, Rengenier C. (ed.), *Luxury in the Low Countries. Miscellaneous reflections on Netherlandish material culture, 1500 to the present* (Brussels 2010).
Roding, Juliette, ‘Beelden van Leiden. Inleiding’, in: Juliette Roding, A. Agnes Sneller and Boukje Thijs (eds.), *Beelden van Leiden. Zelfbeeld en representatie van een Hollandse stad in de vroegmoderne tijd, 1550-1800* De Zeventiende Eeuw 22 (Hilversum 2006) 9-14.
Roest van Limburg, Th., *Het kasteel van Breda. Aanteekeningen betreffende het voormalig Prinsenhof te Breda* (Schiedam 1904).
Roorda, Daniel Jeen, *Partij en factie. De oproeren van 1672 in de steden van Holland en Zeeland, een krachtmeting tussen partijen en facties* (Groningen 1961).
Roovers, Olga N., ‘De Noord-Nederlandse triumfpenningen’, *Jaarboek van het Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Munt- en Penningkunde* 40 (1953) 1–48.
Rooze-Stouthamer, C., *De opmaat tot de Opstand. Zeeland en het centraal gezag (1566-1572)* (Hilversum 2009).
Rothberg, Michael, *Multidirectional memory. Remembering the Holocaust in the age of decolonization* (Stanford 2009).
Ruijsendaal, Els, *Alkmaar binnen de veste. Straatnamen in historisch perspectief* (Amsterdam 1998).
Ruyven-Zeman, Zsuzsanna, *Stained glass in the Netherlands before 1795* (Amsterdam 2011).

Sabbe, Maurits, 'De Andromeda-sage als politieke allegorie', in: *Album opgedragen aan prof.dr. J. Vercoullie* II (Brussels 1927) 235-239.
---, *Brabant in't verweer. Bijdrage tot de studie der Zuid-Nederlandsche strijdliteratuur in de eerst helft der 17e eeuw* (Antwerp 1933).
Sanders, George, 'Penningen ter beloning', in: Jan Pelsdonk et al. (eds.), *Hulde! penningkunst in de Gouden Eeuw* (Zwolle 2012) 79–95.
---, *Het present van staat. De gouden ketens, kettingen en medailles verleend door de Staten-Generaal, 1588-1795* (Hilversum 2013).
Sandstedt, Fred, *In hoc signo vinces. A presentation of the Swedish state trophy collection* (Stockholm 2006).
Sasse van Ysselt, A.F.O., Het huis der familie Van der Steghen, via: http://www.bossche-encyclopedie.nl/panden/.
Saunders, Nicholas J., 'Memory and Conflict', in: Victor Buchli (ed.), *Material culture reader* (Oxford 2002) 175–180.
Sawyer, Andrew, 'Medium and message. Political prints in the Dutch Republic, 1568-1632', in: Judith Pollmann and Andrew Spicer (eds.), *Public opinion and changing identities in the early modern Netherlands. Essays in honour of Alastair Duke* (Leiden 2007) 163-187.
Schama, Simon, *The embarrassment of riches. An interpretation of Dutch culture in the golden age* (London 1987).
---, *Landscape and memory* (New York 1995).
Scheerder, J., *De Beeldenstorm* (2nd edition; Haarlem 1978).
Schledorn, Loet, 'Kerkinterieur met beeldenstormers', *Bulletin van der vereniging Rembrandt* 19 (2009) 12–13.
Schoor, Arie van der and Nora Schadee, *Stad in aanwas. Geschiedenis van Rotterdam tot 1813* (Zwolle 1999).
Schuermans, H., 'La colonne de Culembourg à Bruxelles', *Bulletin des commissions royales d'art et d'archéologie* 19 (1870) 17–107.
Schwartz, Gary, *Pieter Saenredam. The painter and his time* (Maarssen 1990).
Sigmond, J.P., W.Th Kloek en L.H Zuiderbaan, *Zeeslagen en zeehelden in de Gouden Eeuw* (Amsterdam 2007).
Sirjacobs, Raymond, *Antwerpen Sint-Pauluskerk. Historische gids* (Antwerp 2001).
Smits-Veldt, Mieke B., 'De viering van de Vrede van Munster in Amsterdam. De dichters Geeraardt Brandt en Jan Vos bevestigen hun maatschappelijke positie', *De Zeventiende Eeuw* 13 (1997) 193–200.
Smolar-Meynart, Arlette, 'Bruxelles. L'élaboration de son image de capitale en politique et en droit au moyen âge', *Bijdragen tot de Geschiedenis* 68 (1985) 25–46.
Smolderen, L., 'La statue du duc d'Albe a-t-elle été mise en pièces par la population anversoise en 1577', *Jaarboek Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen* (1980) 113–136.
Soenen, M., 'Fêtes et cérémonies publiques à Bruxelles aux Temps Modernes', *Bijdragen tot de Geschiedenis* 68 (1985) 47–102.
Soly, Hugo, 'De bouw van de Antwerpse citadel, 1567-1571. Sociaal-economische aspecten', *Belgisch tijdschrift voor militaire geschiedenis* 21 (1976) 549–578.
---, 'Plechtige intochten in de steden van de Zuidelijke Nederlanden tijdens de overgang van Middeleeuwen naar Nieuwe Tijd: communicatie, propaganda, spektakel' *Tijdschrift voor Geschiedenis* 97 (1984) 341-361.
Spaans, Joke, *Haarlem na de Reformatie. Stedelijke cultuur en kerkelijk leven 1577-1620* (the Hague 1989).
Speeten, Z.E.P. van der, *O.L.V.-ten-troost te Vilvoorden of, korte geschiedenis van het klooster en van het beeld onder dien naam bekend* (Grimberghen 1909).
Spicer, Andrew, '(Re)building the sacred landscape. Orleans, 1560-1610', *French History* 21 (2007) 247–268.
---, ''So many painted jezebels'. Stained glass windows and the formation of urban identity in the Dutch Republic', in: Judith Pollmann and Andrew Spicer (eds.), *Public opinion and*

changing identities in the early modern Netherlands. Essays in honour of Alastair Duke (Leiden 2007) 249-278.
---, 'After Iconoclasm. Reconciliation and Resacralization in the Southern Netherlands, ca. 1566-85', *Sixteenth Century Journal* 44 (2013) 411–433.
Spies, Marijke, 'De Amsterdamse doolhoven. Populair cultureel vermaak in de zeventiende eeuw', *Literatuur* 18 (2001) 70–78.
Spohnholz, Jesse, *The tactics of toleration. A refugee community in the age of religious wars* (Newark 2011).
Stallybrass, Peter, 'Fetishizing the Glove in Renaissance Europe', *Critical inquiry* 28 (2001) 114–132
Stapel, Leonore, 'Haarlems welvaart: 'de konst van Bier te brouwen' of 'excellente stucken lijnwaerts'? - De beeldvorming rond het economische leven van Hollands tweede stad (1600-1650)', *De Zeventiende Eeuw* 18 (2002) 167–183.
Steen, Jasper van der, 'Goed en fout in de Nederlandse Opstand', *Historisch Tijdscrift Holland* 43 (2011) 82–97.
---, 'Memory Wars in the Low Countries, 1566-1700' (Dissertation Leiden University 2013).
Stein, Robert, 'Seventeen. The multiplicity of a unity in the Low Countries', in: D'Arcy Jonathan Dacre Boulton and Jan R. Veenstra, *The ideology of Burgundy. The promotionof national consciousness 1364-1565* (Leiden 2006) 223-285.
Stevens, Harm, *Shades of Orange. A history of the Royal House of the Netherlands* (Amsterdam 2001).
Stighelen, Katlijne van der, *Kinderen op hun mooist. Het kinderportret in de Nederlanden, 1500-1700* (Amsterdam 2000)
Streefkerk, C., 'Geen geld? Geen nood. Noodgeld! Het noodgeld te Alkmaar tijdens het beleg van 1573', in: M.L. Pop-Jansen (ed.), *Geld in Alkmaar. Opstellen over geld en penningen in relatie tot Alkmaar* (Alkmaar 1993) 47–53.
Strien, Cornelis Daniel van, *British travellers in Holland during the Stuart period. Edward Browne and John Locke as tourists in the United Provinces* (Leiden 1993).
---, *Touring the Low Countries. Accounts of British travellers, 1660-1720* (Amsterdam 1998).
Strietman, Elsa and Peter Happé, 'Introduction', in: idem (eds.) *Urban theatre in the Low Countries 1400-1625* (Turnhout 2006) 1-33.
Swaan, Johannes Samuel, 'Iets, over het zwaard van Bossu', *Vaderlandsche letteroefeningen* (1818) 233–236.
Swaan, Johannes Samuel, 'Nog iets over het zwaard van Bossu te Enkhuizen', *Vaderlandsche letteroefeningen* (1818) 514–518.
Swart, K.W., 'the Black Legend during the eighty years war', in: John Bromley and Ernst Kossmann (eds.), *Some political mythologies. Papers delivered to the fifth Anglo-Dutch historical conference* Britain and the Netherlands V (The Hague 1975) 36-57.
Swigchem, C.A. van, T. Brouwer and W. van Os, *Een huis voor het Woord. Het protestantse kerkinterieur in Nederland tot 1900* (the Hague 1984).
Tamm, Marek, 'Beyond History and Memory. New Perspectives in Memory Studies', *History Compass* 11 (2013) 458–473.
Taylor, Diana, *The archive and the repertoire. Performing cultural memory in the Americas* (Durham 2003).
Terlingen, J.B.A. and G.M.J. Engelbrecht, *De Dom van Utrecht. Symboliek in steen* (Utrecht 2004).
Thiers, Ottie, *'t Putje van Heiloo. Bedevaarten naar O.L. Vrouw ter Nood* (Hilversum 2005).
Thijs, Alfons K.L., 'Religion and social structure. Religious rituals in pre-industrial trade associations in the Low Countries', in: Maarten Prak et al. (eds.), *Craft guilds in the early modern Low Countries. Work, power, and representation* (Aldershot 2006) 157–173.
Thoen, Irma, *Strategic affection? Gift exchange in seventeenth-century Holland* (Amsterdam 2007).
Thøfner, Margit, *A common art. Urban ceremonial in Antwerp and Brussels during and after the Dutch Revolt* (Zwolle 2007).

Thomas, Werner, *De val van het nieuwe Troje. Het beleg van Oostende 1601-1604* (Leuven 2004).
Timmermans, Bert, *Patronen van patronage in het zeventiende-eeuwse Antwerpen* (Amsterdam 2008).
Tracy, James D., *The founding of the Dutch Republic war, finance, and politics in Holland, 1572-1588* (Oxford 2008).
Twycross, Meg, 'Worthy women of the old testament. The ambachtvrouwen of the Leuven ommegang', in: Elsa Strietman and Peter Happé (eds.), *Urban theatre in the Low Countries, 1400-1625* (Turnhout 2006) 221–250.
Uytven, Raymond van, 'Imperialisme of zelfverdediging. De extra-stedelijke rechtsmacht van Leuven', *Bijdragen tot de geschiedenis* 58 (1975) 7–71.
---, *De geschiedenis van het stadsgewest Leuven tot omstreeks 1600* (Leuven 1980).
Uytven, R. van et al. (eds.), *Geschiedenis van Brabant. Van het hertogdom tot heden* (Zwolle 2004).
Vandamme, Erik and Yolande Morel-Deckers, *Catalogus schilderkunst oude meesters* (Antwerp 1988).
Vanhaelen, Angela, 'Iconoclasm and the creation of images in Emanuel de Witte's 'Old Church in Amsterdam'', *The Art Bulletin* 87 (2005) 249–264.
Veen, Jaap van der, 'Galerij en kabinet, vorst en burger. Schilderijencollecties in de Nederlanden', in: Ellinoor Bergvelt, Debora Meijers and Mieke Rijnders (eds.), *Verzamelen. Van rariteitenkabinet tot kunstmuseum* (Heerlen 1993) 145–164.
---, 'Schilderijencollecties in de Republiek ten tijde van Frederik Hendrik en Amalia', in: Peter van der Ploeg and Carola Vermeeren (eds.), *Vorstelijk verzameld. De kunstcollectie van Frederik Hendrik en Amalia* (Zwolle 1997) 87–96.
Velde, Carl van de, 'Hans Vredeman de Vries en de blijde intreden te Antwerpen', in: Heinder Borggrefe, Thomas Fusenig and Brabara Uppenkamp (eds.), *Tussen stadspaleizen en luchtkastelen. Hans Vredeman de Vries en de Renaissance* (Amsterdam 2002) 81-88.
Velde, Hildegard van de, *Godsgeschenk. Privémecenaat in de Antwerpse kerken in de 16e en 17e eeuw* (Antwerp 2009).
Veldhorst, Natascha, *De perfecte verleiding. Muzikale scènes op het Amsterdams toneel in de zeventiende eeuw* (Amsterdam 2004).
---, *Zingend door het leven. Het Nederlandse liedboek in de Gouden Eeuw* (Amsterdam 2009).
Veldman, Freerk J., *Hermannus Collenius 1650-1723* (Zwolle 1997).
Verbaan, Eddy, *De woonplaats van de faam. Grondslagen van de stadsbeschrijving in de zeventiende-eeuwse Republiek* (Hilversum 2011).
Verbiest, F., 'De Lierse furie, anno 1595, in beeld, boek en blad', *Noordgouw. Cultureel tijdschrift van de Provincie Antwerpen* 1 (1961) 117–143.
Vermeir, René, *In staat van oorlog. Filips IV en de Zuidelijke Nederlanden, 1629-1648* (Maastricht 2001).
Verreyt, Ch C.V., 'De zilveren St. Janstoren. Een gedachtenis aan het beleg van 's-Hertogenbosch', *Taxandria* 27 (1920) 150–153.
---, 'De slag van Leckerbeetje en 50 schilderijen', *Taxandria* 5 (1898) 30–39.
Verstraete, Pieter Jan, *Waar is de tijd. 2000 jaar Kortrijk* 10: De stad belegerd (Zwolle 2007).
Vickery, Amanda, *Behind closed doors. At home in Georgian England* (New Haven 2009).
Vis, Jurjen et al. (eds), *Geschiedenis van Alkmaar* (Zwolle 2007).
Vlaardingerbroek, Pieter, *Het paleis van de Republiek. Geschiedenis van het stadhuis van Amsterdam* (Zwolle 2011).
Voet, Leon, *De gouden eeuw van Antwerpen. Bloei en uitstraling van de metropool in de zestiende eeuw* (Antwerp 1973).
Voges, Ramon, 'Macht, Massaker und Repräsentationen. Darstellungen assymetrischer Gewalt in der Bildpublizistik Franz Hogenbergs', in: Jörg Baberowski and Gabriele Metzler (eds.), *Gewalträume. Soziale Ordnungen im Ausnahmezustand* (Frankfurt am Main 2012) 29–70.

Vos, Aart, *Burgers, broeders en bazen. Het maatschappelijk middenveld van 's-Hertogenbosch in de zeventiende en achttiende eeuw* (Hilversum 2007).
Vries, Boudien de, 'Feesten voor het vaderland? De viering van het Ontzet van Alkmaar en Leiden omstreeks 1900', in: Bart van der Boom and Femme Gaastra (eds.), *Kerk, cultuur en koloniën. Opstellen over Nederland rond 1900* (2005) 24–43.
Vries, Jan de, *European Urbanization 1500-1800* (London 1984).
Vries, Richtje J. de, 'Crisis en sociale politiek in Enkhuizen, 1650-1850', in: R.P. Zijp (ed.), *Barre tijden. Crisis en sociale politiek rondom de Zuiderzee, 1650-1850* (Enkhuizen 1989) 36–57.
Vries, Sandra de, Paul Huys Janssen and Marc Rudolf de Vrij (eds.), *De zestiende- en zeventiende-eeuwse schilderijen van het Stedelijk Museum Alkmaar. Collectie-catalogus* (Zwolle 1997).
Vroom, W.H., *In tumultu gosico. Over relieken en geuzen in woelige tijden* (Amsterdam 1992).
Waals, Jan van der (ed.), *Prenten in de gouden eeuw. Van kunst tot kastpapier* (Rotterdam 2006).
Walsham, Alexandra, 'Introduction. Relics and Remains', *Past & Present* 206 (2010) 9–36.
---, 'Skeletons in the cupboard. Relics after the English Reformation', *Past & Present* 206 (2010) 121–143.
---, *The Reformation of the landscape. Religion, Identity, and Memory in Early Modern Britain and Ireland* (Oxford 2011).
---, 'The sacred landscape', in: Alexandra Bamji, Geert H. Janssen and Mary Laven (eds.), *The Ashgate research companion to the Counter-Reformation* (Farnham 2013) 203–223.
Weegink-Schijve, Joséphine, 'Kerkinterieur voor en na de Reformatie, geïllustreerd aan de hand van drie Groninger stadskerken', in: G. van Halsema, Jos Hermans and F.R.J. Knetsch (eds.), *Geloven in Groningen. Capita selecta uit de geloofsgeschiedenis van een stad* (Kampen 1990) 57-72.
Weghe, Robert vande, *Geschiedenis van de Antwerpse straatnamen* (Antwerp 1977).
Weissman, A.W., *De gebakken steen* (Amsterdam 1905).
Welch, Evelyn, *Shopping in the Renaissance. Consumer cultures in Italy 1400-1600* (New Haven 2005).
Wells, Guy Edward, 'Antwerp and the government of Philip II, 1555-1567' (Dissertation Cornell University 1982).
Weyns, Alexander J., *Lierse furie* (Lier 1978).
Willemsen, R., *Enkhuizen tijdens de Republiek. Een economisch-historisch onderzoek naar stad en samenleving van de 16e tot 19e eeuw* (Hilversum 1988).
Win, J.Th.H. de, *De geschiedenis van Vaals* (Vaals 1941).
Wingens, Marc, *Over de grens. De bedevaart van katholieke Nederlanders in de zeventiende en achttiende eeuw* (Nijmegen 1994).
Wolff, J., *Beschrijving van de Groote of St. Bavo-kerk te Haarlem* (Haarlem 1845).
Woltjer, J.J., *Tussen vrijheidsstrijd en burgeroorlog. Over de Nederlandse Opstand 1555-1580* (Amsterdam 1994).
Wood, Andy, *The memory of the people: custom and popular senses of the past in early modern England* (Cambridge 2013).
Woolf, Daniel, *The social circulation of the past. English historical culture, 1500-1730* (Oxford 2003).
Woollet, Anne, 'The altarpiece in Antwerp, 1554-1615. Painting and the militia guilds' (Dissertation Columbia University 2004).
Young, James E., 'The Texture of memory. Holocaust memorials in history', in: Astrid Erll, Ansgar Nünning and Sara B. Young (eds.), *Cultural memory studies. An international and interdisciplinary handbook* (Berlin 2008) 357–365.
Ysselsteyn, G.T. van, *Geschiedenis der tapijtweverijen in de Noordelijke Nederlanden. Bijdrage tot de geschiedenis der kunstnijverheid* II (Leiden 1936).
Yuhl, Stephanie, *A golden haze of memory. The making of historic Charleston* (Chapel Hill 2005).

Zandvliet, Kees (ed.), *Maurits, Prins van Oranje* (Amsterdam 2000).
Zandvliet, Kees, *De 250 rijksten van de Gouden Eeuw. Kaptiaal, macht, familie en levensstijl* (Amsterdam 2006).
Zijderveld, Walter, *Van rooms naar protestant in Lexmond. Wel en wee van de Lexmondse kerk in de periode 1500-1815* (Lexmond 2009).
Zijlmans, Jori, 'Pieter Adriaensz. van der Werf; held van Leiden', in: Joris van Eijnatten, Fred van Lieburg and Hans de Waardt (eds.), *Heiligen of helden. Opstellen voor Willem Frijhoff* (Amsterdam 2007) 130–143.
---, *Leidens Ontzet. Vrijheidsstrijd & volksfeest. De 3-oktobercollectie in Museum De Lakenhal* (Leiden 2011).
Zuijderduijn, Jaco, 'Schuiven, schenken, strooien of sparen? Het gebruik van rekenpenningen in de 16de eeuw', *Historisch Tijdschrift Holland* 43 (2011) 24-36.

Index

Aalst 247
Alkmaar 4,9,39,41-42,59,62,71,77,79,82,84,93,95,115, 144,159,160,166,177,196-199,206,214,247,251
Amersfoort 39,103
Amsterdam 42,65,77,100-103,115-116,126,160,173-174,177,179-183,190-,191,200-208,221,229-230,232-233,247,251
Antwerp 9-11,23,25,32,34-43,46-50,53-56,64-67,71,74,100-101,103,108,110-111,137-139,141,147,151,154-155,161-162,167-170,176-179,183,185-193,200-201,206-207,209,211,213-214,220-228,233,236,238,241-243,246-248,251
Bergen op Zoom 76,103,110,114,117,160,230,232-233
Boshoven 63
Breda 11,25,29,34,62,64,66,72,75,78,103,106,109-114,117-118,142,181,191,193,211-212,230-231,244-245,249
Bruges 7,11,32,34,53-55,61,71,110,156,159,177,220-221,249
Brussels 11,30,34,54-55,72-74,76-77,85,86,100,124,143,156-157,177-180,200-201,207,227,234,244,246-247
Cambrai 113
Coevorden 116
Cologne 35,97,108,138,251
Damietta 99,159,163-166,171,202,204,207,245
Delfshaven 114,129
Delft 11,75,135,153,174,179,194-195,206,244
Den Briel 111
Dordrecht 102-103,146,174,179-181,201,208
Dunkirk 64
Egmond 41,44,72
Eikenduinen 39
Emmerich 72
Enkhuizen 4,159,173-174,177,181-183,190,196,201
Geertruidenberg 116,191
Gennep 103
Geuzenhoek 64
Ghent 7,9,10,12-13,25,32,34,42,43,46,56,124,157,165,177,181,190,246
Gibraltar 77, 190-191
Goes 116-147
Gouda 11,134,179,181,195-196,249
Gran 226
Grave 108,117,191
Grol 124
Groningen 25,56,71,100,109-110,114,116,120,193,211,214,217-220,234,238
Haarlem 3,5,9,23,25,34,42,54,66,79-83,87-88,93-95,99-100,102-103, 110,115,120-121,139,142,159-160,162-167,170-171,173-174,176,179-180,198-199,201-208,212,226,230-232,234,245
Halle 30,73,85-87
Hanswijk 224
Hasselt (Ov) 39,110,160,230-231
Heiloo 39-41
Heusden 62
’s-Hertogenbosch 1-3,11-12,23-25,42,56,73,76,78,81-82,85-86,100-101,103-105,108,118,124-125,141, 147,150,153,157,159,179,181,228,230-231,245,250-251
Heverlee 156
Heiligerlee 114,183
Hilversum 64
Hondschoote 64
Hoorn 32,59-60,77-78,176,181-182,196-198,208,229,251
Horebeke 64
Jerusalem 18,134,149,249
Kallo 191-193,206
Kieldrecht 107
Kortrijk 112
Leeuwarden 62
Leiden 3,4,9,16-17,25,34,53,57,59,64-66,75-77,93,95,104,116,122-129,133-136,139,141-142,147-149,165-166,177,179,

186,194-199,206,211,214-217,220,229-234,237-238,243,246-249,251
Leuven 25,30,79,87,92-93,106,124,176-179,183-186,190,196,200,201,247,251
Lier 108,110,157,161-162
Lille 42,177,183,251
Lillo 65,209
London 113
Maastricht 1,11,84,103
Madrid 11,72,121,226
Mechelen 10,72-74,151,157-158,161-162,211,246
Menen 119
Middelburg 34,63,183,235
Mönchengladbach 72
Monnickendam 125
Munster 215,220
Naarden 9,57-58,103,150-151,199,251
Nieuwpoort 103,190-191,230
Nijmegen 159,227-229
Ostend 76,103,107-108,114,124,230,243
Opheusden 63
Oudenaarde 64
Oudewater 151,211
Roermond 74
Rome 31,241-242
Rotterdam 57-58,63,65-66,174,181
Samaria 18,134,149,195,249
Scherpenheuvel 224
Schiedam 39,72
Sluis 108,230
St Petersburg 226
The Hague 39,77,100,122
Tienen 112,185
Turnhout 100,108,191,230
Utrecht 1,2,10,34,37-40,43-46,53-54,64-65,67,71,78,90,102-103,111,127,197,227
Vaals 63
Valenciennes 42,100,140,177,199
Venlo 11,85,112,148-150,249
Vilvoorde 56,74-75
Vlissingen 104-105,109,250
Weert 210
Wesel 87
Zaltbommel 88-89,194
Zutphen 247
Zwolle 161